

2014 • 23 €

SUOMEN ASEVALVONTARAPORTTI

SAFERGLOBE

Suomen asevalvontaraportti
2014

Julkaisija: SaferGlobe

Toimitussihteeri: Johannes Lehtinen ja Jarmo Pykälä

Toimituskunta: Tuuli Hongisto, Honna Marttila, Anne Koivula, Kari Paasonen,

Hanna Tuulonen, Timmy Trümpfer, Ville Uusitupa ja Otso Vainio.

Sähköposti: at@saferglobe.fi

Ulkoasu: Mikko Branders

Taitto: Mikko Branders

Kannen kuva: Jarmo Pykälä

ISSN 2342-3447

6. vuosikerta

Painopaikka: Kopio Niini, Helsinki 2014

TILAUSHINNAT VUONNA 2014

Kestotilaus 18 € ja irttonumero 23 €. Tilaukset www.holvi.com/shop/saferglobefi
tai sähköpostitse toimisto@saferglobe.fi. Osoitteenmuutokset sähköpostitse.

ILMOITUSHINNAT VUONNA 2014

Takakansi 500 € (176 x 199 mm)

Verkkomainos 290 € (262 x 146 pikseliä, raporttiin 50 mm).

SaferGloben kannatusjäsenet saavat hinnoista alennusta.

Ilmoitusmyynti toimisto@saferglobe.fi. Pidätämme oikeuden käsitellä toimitettua materiaalia ja julkaisun vastuu ilmoituksen poisjäämisestä tai julkaisussa sattuneesta virheestä rajoittuu ilmoituksesta maksetun määrän palauttamiseen. Huomautukset 14 päivän kuluessa.

SaferGlobe on riippumaton tutkimusverkosto, joka tekee tutkimusta ja kehittää työvälineitä kestävän rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.

Lisätietoja www.saferglobe.fi.

4 MAAILMAN SOTATUOTEKAUPPA

- Varustelu voi kuitenkin karata käsistä ja edesauttaa selkkausten syntymistä, sillä alueelta puuttuvat kansainväliset rakenteet, jotka voisivat tehokkaasti estää ja ratkoa kiistoja.

12 SUOMEN ASEVIENTI

- Keltaista kakkua Kanadaan

19 SUOMEN ASEVARUSTELU

- 21 Sotilas- ja turvapalveluiden kauppa
- 21 Sijoitustoiminta
- 22 Sotilasmenorasite

- Ulkoasiainministeriö merkittävin hankkija
- Sisäasiainministeriöstä ei kerrottu vedetäkö nyt kielletyt tuotteet kokonaan myynnistä vai jatkuuko kidutusvälineiden myynti Suomessa
- Nordea myi ydinaseiden valmistamisessa ja kehittämisessä mukana olevat yritykset

28 ASEVALVONTA

- 28 Kansainvälinen humanitaarinen oikeus ja aseriisunta
- 32 Luottamuksen lisääminen ja sotilaallisen toiminnan rajoittaminen
- 33 Asekaupan valvonta
- 35 Korruptio
- 35 Laittoman asekaupan torjunta

- Egypti ilmaisi turhautumisensa marssimalla ulos ydinsulkusopimuksen valmistelukokouksesta
- Teleskooppimastojen vienti vapautui

38 ASEKAUPPOLIITIIKKA

- 39 Harmaa lista: Venäjä, Intia ja Brunei

ARTIKKELIT

- 6 Kansainvälinen asekauppasopimus astuu voimaan
- 26 Patria pyrkii nousemaan maihin Yhdysvaltain merijalkaväen kanssa

Tiesitkö?

Asekauppasopimuksen solmimista yritettiin edellisen kerran 1930-luvun vaihteessa. Tuolloin YK:n edeltäjä Kansainliitto sai aikaan sopimusluonnoksen, mutta maailman poliittisen tilanteen kiristyminen sai valtiot pelkäämään sopimuksen voivan estää asevarustelua. Sopimusneuvotteluiden seurauksena Suomi laati ensimmäisen kansallisen ampuma-ase lain. 1930-luvun loppupuolella laadittiin sota-aseiden vientilaki. Oli tullut ilmi suomalaisten tahojen vieneen sotatuotteita kyseenalaisiin paikkoihin ja Suomi halusi varmistaa pysyvän ssa erossa kansainvälisistä kriiseistä estämällä viennin. Tosin samalla haluttiin myös varmistaa, että voidaan estää kotimaisen tuotannon vienti ulkomaille, jos sitä sotatilanteessa olisi tarvittu kotimaassa.

MAAILMAN SOTATUOTEKAUPPA

Maailman yhteenlasketut sotilasmenot nousivat yhtäjaksoisesti yli 15 vuotta. Vuonna 2012 kasvu pysähtyi ja vuonna 2013 ne laskivat 1,9 prosenttia. Luku ei kerro koko totuutta, sillä menojen lasku ei ole ollut tasaista.

Sotilasmenot laskivat Länsi- ja Keski-Euroopan, Pohjois-Amerikan sekä Oseanian alueen maissa. Menojen laskua selittää muun muassa sotilaiden kotiuttaminen Afganistanin ja Irakin sotilasoperaatioista. Myös Eurooppaa ravisteleva talouskriisi pakotti valtiot tarkastelemaan uudestaan varojensa käytön tärkeysjärjestystä. Sen sijaan erityisesti Itä- ja Kaakkois-Aasiassa sekä Lähi-idässä sotilasmenoja lisättiin.

Oheisessa maailman asekauppa -kartassa on tavanomaisten sotilasaseiden ja sotatuotteiden tuonti ja vienti eri maissa. Tuonti on vaaleana neliönä ja vienti tummana. Kartasta erottuvat selkeästi suurimmat aseiden tuottaja- ja viejämaat Venäjä, Yhdysvallat, Kiina ja Ranska. Myös Saksa, Italia, Ukraina ja Ruotsi ovat merkittäviä aseviejiä.

Asetuonti taas on suurinta alueilla, jotka eivät ole rauhanomaisia. Tämä käy ilmi kartan tausta-

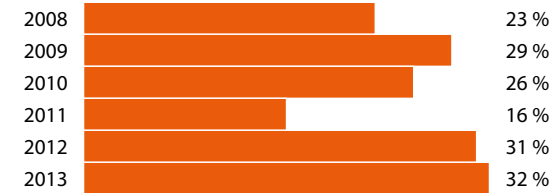
värikyksenä olevasta globaalista rauhanindeksistä. Mitä punaisemalla maa on väritetty, sitä enemmän valtiossa on ulkoisia tai sisäisiä konflikteja ja rakenteellista väkivaltaa. Varsinaiset konfliktialueet voi tarkistaa Suomen asevienti -kartasta.

EU:n sisämarkkinoiden merkitys kasvoi

EU-maiden välinen sotatuotekauppa on viime vuosina voinut hyvin ainakin, kun katsotaan viittä Unionin merkittävintä aseviejää. Saksan,¹ Ranskan,² Ruotsin,³ Espanjan⁴ ja Yhdistyneen kuningaskunnan⁵ myöntämät vientiluvat olivat 77 prosenttia kaikkien EU-maiden sotatuotteiden vientiluvista vuonna 2012. Vuonna 2013 niiden myöntämien vientilupien arvo laski edellisen vuoden huippulukemista 9,4 miljardista eurosta 8,4 miljardiin euroon.

Valtiot ovat perinteisesti suosineet kotimaista tuotantoa.⁶ Tämän johdosta EU:n sotatuotemarkkinoita pyrittiin avaamaan säätämällä turvallisuus- ja puolustushankintadirektiivi⁷ ja puolustusmateriaalivientidirektiivit⁸ vuonna 2009. Mahdollisuus oman sotateollisuuden suojelemiseen tietyissä tapauksissa jäi Lissabonin sopimukseen⁹.

UNIONIN TOP-5:N VIENTILUVAT EU-MAIHIN

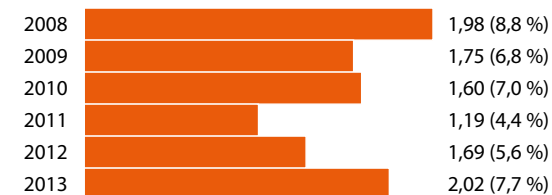
Euroopan puolustusviraston EDA:n tilastojen mukaan sen jäsenmaiden¹⁰ sotilaallisiin kalustohankintoihin ja kehitystyöhön varatut määrärahat laskivat vuodesta 2008 vuoteen 2012 mennessä 11 prosenttia.¹¹ Samanaikaisesti kuitenkin toisiin EU-maihin myönnettyjen vientilupien osuus kohosi yli 30 prosenttiin. Tämä saattaa viitata Unionin sotatuotemarkkinoiden avautumiseen.

Kaakkois-Aasian valtiot varustautuvat voimakkaasti

Kaakkois-Aasian sotilasmenot kasvoivat vuonna 2013 edellisvuodesta viidellä prosentilla. Vuodesta 2004 lähtien sotilasmenot ovat kasvaneet 47 prosenttia.¹² Kuten Maailman asekauppa -kartasta näkyy, etenkin Indonesia, Vietnam, Thaimaa ja Malesia tuovat runsaasti aseita.

Asevarustelu näkyi myös EU-maiden viennissä. Kaakkois-Aasiaan myönnettyjen vientilupien arvo nousi lähes 20 prosenttia vuodesta 2012. Kaakkois-Aasian suhteellinen osuus viiden suurin kokonaisviennistä on pysynyt samalla tasolla.

UNIONIN TOP-5:N VIENTILUVAT KAAKKOIS-AASIAAN (MRD. €)

Kaakkois-Aasian asevarustelun taustalla on useita syitä. Esimerkiksi Vietnamin pääosin 1970-luvulta peräisin oleva sotakalusto on tullut käyttöikänsä päähän. Maa pyrkii myös laivasto-varustelullaan vastaamaan Kiinan kasvaneeseen läsnäoloon sekä aluevaatimukseen Etelä-Kiinan-

merellä. Vietnam on hankkinut viime vuosina ohjusveneitä, korvetteja sekä sukellusveneitä.¹³ Maa on perinteisesti hankkinut aseensa Venäjältä, mutta myös Alankomaat myi sille korvetteja vuonna 2013.¹⁴ Samoin Filippiinien sotilasmenojen kasvattamisen taustalla uskotaan olevan Kiinan uhka Kaakkois-Aasiassa.¹⁵

SIPRI:n mukaan Kiinan vaatimukset Etelä-Kiinanmeren luonnonvaroihin ja saariin eivät kuitenkaan selitä kaikkien alueen maiden varustautumista. Thaimaan varustautuminen sai vauhtia vuoden 2006 sotilasvallankaappauksen jälkeen. Thaimaan ja Kambodžan kasvaneisiin varustelumenoihin on luultavasti vaikuttanut maiden keskinäinen rajakiista. Alueen muut valtiot, kuten Singapore ja Malesia, ovat lisänneet varustelumeinojaan maltillisemmin.¹⁶

“UAE – Finland military cooperation “extremely good” says Finnish Minister of Defence”, - Arabiemiirikuntien ja Suomen sotilaallinen yhteistyö “erittäin hyvää” sanoo Suomen puolustusministeri.

Otsikko Emirates News Agencyllä 3.3.2011

Asiantuntijoiden mukaan riski sodan syttymiseen alueella on pieni. Varustelu voi kuitenkin karata käsistä ja edesauttaa selkkausten syntymistä, sillä alueelta puuttuvat kansainväliset rakenteet, jotka voisivat tehokkaasti estää ja ratkoa kiistoja.¹⁷

Vientilupien arvo Persianlahden alueelle laski

EU:n viiden suurimman asekauppiaan Persianlahden maihin myöntämien vientilupien arvo laski 27 prosenttia vuodesta 2012. Laskuun lie-nee vaikuttanut ainakin Saksan pidättäytyminen Leopard 2 -taistelupanssarivaunujen viennistä Saudi-Arabiaan. EU:n tilastoissa näkyvästä laskusta huolimatta Arabiemiirikunnat sekä Saudi-

Arabia ovat neljänneksi ja viidenneksi suurimpia sotatuotteiden tuojia. Molemmilla mailla on pitkälle tulevaisuuteen ulottuvat asevarustelusuunnitelmat. Suomen puolustusvoimain pääesikunnan päällikkö kenraaliluutnantti Markku Koli irtisanoutui työstään ja siirtyi Arabiemiirikuntien asevoimien ylimmän johdon neuvonantajaksi syksyllä 2011¹⁸.

Syyrian ja Irakin alueella syttynyt kriisi ISIS-sotajoukon ympärillä asettaa alueen turvallisuusrakenteet koetukselle. Alueen valtioiden hallussa oleva runsas aseistus saattaa osoittautua riskiksi. Persianlahden maiden keskuudessa piilee konflikti, jonka pääosapuolet ovat Qatar ja Saudi-Arabia rinnallaan Arabiemiirikunnat. Maiden välisten kiistojen taustalla on muun muassa Qatarin tuki muslimiveljeskunnalle ja muille islamistisille järjestöille. Qatar on myös suvainnut maassaan

terroristijärjestöjen, kuten ISIS:n, varainhankintaa. Libyan sisällissodassa ja Egyptissä Qatar sekä Arabiemiirikunnat ovat tukeneet toisistaan poikkeavia ryhmittymiä, mikä on tuonut konfliktiin sijaissodan piirteitä.¹⁹ Erimielisyyksien vuoksi Saudi-Arabia ja Arabiemiirikunnat kutsuivat maaliskuussa 2014 suurlähettiläänsä kotiin Qatarista.²⁰

Yhdysvallat kokosi syksyllä 2014 Persianlahden maita koalition ISIS:iä vastaan käytävään taisteluun. Mukana ilmaiskuissa ovat olleet muuten erimieliset Saudi-Arabia, Arabiemiirikunnat ja Qatar sekä Bahrain. Irakissa velloo monisyinen konflikti, jossa Irakin sisäpolitiikan epäonnistumiset yhdistyvät uskonnolliseen radikalisoitumiseen. Alueen valtioiden keskinäinen yhteisymmärrys ongelman ratkaisussa on tarpeen tulevina vuosina.

Kansainvälinen asekauppasopimus astuu voimaan

TUULI HONGISTO

Syyskuun 25. vuonna 2014 oli päivä, jonka eteen oli tehty töitä pitkään. Tuolloin järjestetyssä ratifiointiasiakirjojen yhteistalustilaisuudessa New Yorkissa saatiin vihdoinkin kokoon viisikymmentä ratifiointia. Ratifioinnilla tarkoitetaan kansainvälisten sopimusten lopullista hyväksymistä ja vahvistusta kunkin maan kansallisissa päätöksentekuelimissä. YK:n kansainvälinen asekauppasopimus Arms Trade Treaty eli ATT astuu voimaan kolme kuukautta sen jälkeen.

POLIITTINEN SITOUTUMINEN RATKAISEE

Sopimuksen puolesta kampanjoineen Control Arms -järjestön kampanjajohtaja **Allison Pytlak** kertoo New Yorkista olevansa tyytyväinen sopimuksen saamaan laajaan tukeen. ”Olen ollut hyvin vaikuttunut poliittisesta sitoutuneisuudesta sopimukseen.”

Huojentunut on ollut myös ulkoministeri **Erkki Tuomioja**. Suomi oli alkuperäisessä seit-

semän aloitteentekijän joukossa ja on ollut aktiivisesti ajamassa sopimusta eteenpäin. Viisikymmentä maata saattaa tuntua vaatimattomalta määrältä, mutta Tuomioja uskoo, että ratifioitien määrä nousee nopeasti. ”Olisi tärkeää saada mukaan suurimmat aseiden viejät ja kaikki turvallisuusneuvoston pysyvät jäsenet”.

Tuomioja kertoi *Suomen asevalvontaraportille* uskovansa ratifioitien määrän saattavan nousta seuraavan vuoden aikana jopa sataan. Myös Pytlak uskoo, että mukaan saadaan merkittävä määrä maita. ”En usko, että mailta, jotka eivät vielä ole sopimusta ratifioineet, puuttuu poliittista tahtoa. Parlamentaariset prosessit ovat hitaita.”

Tuomiojan mukaan on mahdollista, että jopa Venäjä saataisiin mukaan. ”Yhteistyö monessa asiassa on jatkunut toistaiseksi ilman säröjä Ukrainan tilanteesta huolimatta. Venäjällä oli sopimusneuvotteluissa myös oma intressi mukana: he haluavat saada Kalashnikov-jäljennösten kaupan kuriin.”

Yhdysvalloissa ratifiointi näyttää Tuomiojan mukaan epätodennäköiseltä. Oli Obaman ulkopolitiittinen voitto, että hän sai maan allekirjoittamaan sopimuksen, mutta aihe on sisäpoliittisesti niin vaikea, että ratifioinnilla on vähän toivoa.

”Sopimusta ei varmasti edes viedä senaattiin. Se ei nykyisellään ratifioi mitään kansainvälisiä sopimuksia”.

SUOMEN ON KEHITETTÄVÄ RAPORTOINTIA

Kotimaassa sopimuksen voimaantulo ei Tuomiojan mukaan vaikuta suuresti; artikloita kuusi ja seitsemän sovelletaan jo nyt väliaikaisesti.

SaferGloben neuvottelukunnan jäsen **Tarja Cronberg** on samaa mieltä. ”Asekauppasopimuksella ei ole merkitystä EU:n näkökulmasta, koska EU:n yhteinen kanta aseventiin on paljon kehittyneempi”.

Sopimuksen suurimpana antina Cronberg pitää raportointijärjestelmän luomista.

”Raportointi ei toimi nykyisellään Euroopasakaan. On välillä mahdotonta saada tietoa siitä, mitä on viety ja minne. Esimerkiksi Tanska ei raportoinut viime vuonna ollenkaan, vaikka kyse ei voi olla resurssista. Kun raportointi toimii, aseventiä voidaan vertailla”.

Cronberg muistuttaa, että EU:n yhteinen kanta aseventiin ei ole estänyt aseventiä konfliktiherkille alueille tai maihin, joissa on ihmisoikeusloukkausten riski.

”Halutessaan maat yksinkertaisesti vievät aseita. Esimerkiksi heti, kun Syyriassa haluttiin aseistaa kapinallisia EU hyväksyi, että asevientikielto loppuu, vaikka tiedetään, että aseventiä pitkittää konfliktia ja aseet voivat joutua väriin käsiin.”

Lähetystöneuvos **Pia Hillo** ulkoasiainministeriön asevalvontayksiköstä kertoo yksikön tiuken-

taneen vientivalvontaa viime aikoina. ”Olemme kriittisiä esimerkiksi Saudi-Arabiaan ja Lähi-idän maihin tehtävän viennin suhteen”. Viimeksi tänään asetimme kaksi vientiestettä, joita perusteltiin, paitsi EU:n yhteisellä kannalla, myös asekauppasopimuksen kuudennella artiklalla”.

SOPIMUS ON ALKU

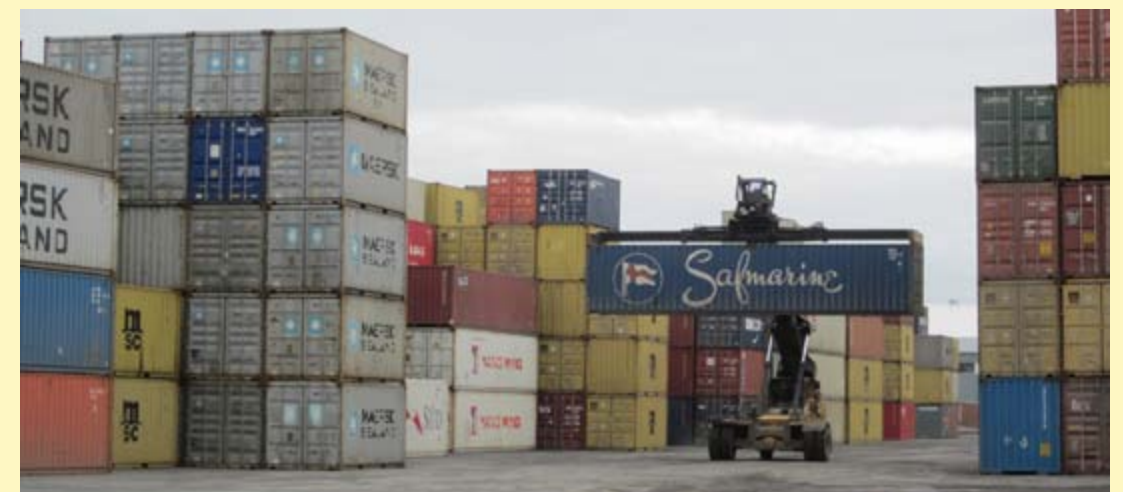
Asekauppasopimus on kriitikoiden mukaan heikko kompromissi ja nähtäväksi jää, pitääkö sopimusta vuosien mittaan täydentää.

Nyt sopimus on Tuomiojan mukaan kuitenkin parempi, kuin mitä neuvotteluprosessin kestäessä vielä pidettiin mahdollisena, ja nyt olisi hänen mukaansa tärkeintä ensin saada sopimukseen mukaan mahdollisimman monta maata – vasta sitten voidaan sopimuksen puutteiden korjausta edes pohtia.

Vain laajasti ratifioitu sopimus voi puuttua varsinaiseen ongelmaan: ”Maailmassa on alueita, joissa on helpompi saada käsiase, kuin seuraava ateria”, Tuomioja muistuttaa.

Kontteja Rauman satamassa. Sataman nimi tuli esille YK:n asekauppasopimusneuvotteluissa esitetyssä International Peace Servicen raportissa, jossa kerrottiin Lähi-idän salaisia aselasteja vuonna 2012 kuljettaneesta rahtialus Schippersqrachtista.²¹ *Suomen asevalvontaraportin* selvitysten mukaan aluksen kyseisellä käynnillä Rauman satamassa ei ollut tekemistä aselastien kanssa.

KUVA: JARMO PYKÄLÄ

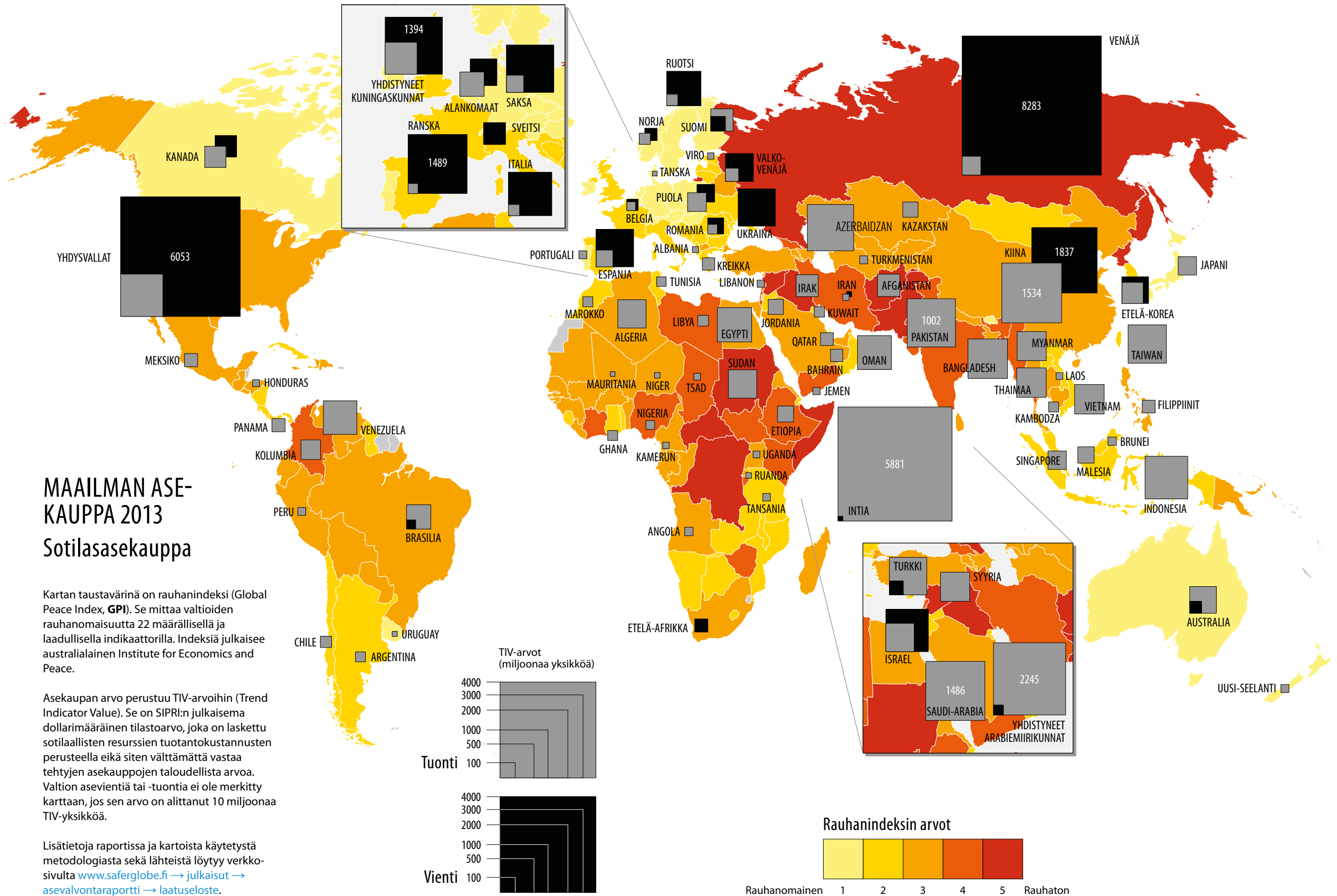
MAAILMAN ASE- KAUPPA 2013

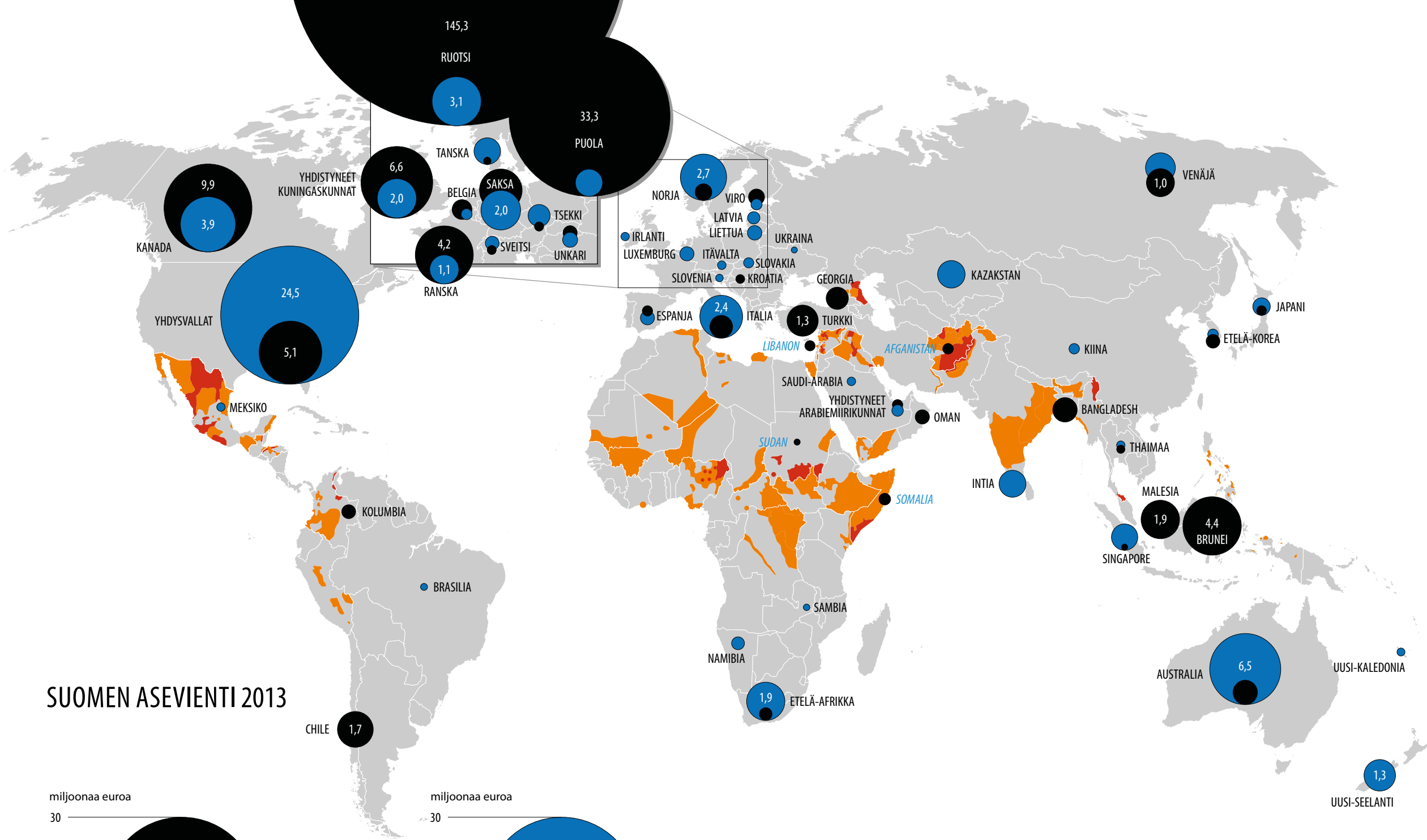
Sotilasasekauppa

Kartan taustaväriä on rauhanindeksi (Global Peace Index, **GPI**). Se mittaa valtioiden rauhanomaisuutta 22 määrällisellä ja laadullisella indikaattorilla. Indeksia julkaisee australialainen Institute for Economics and Peace.

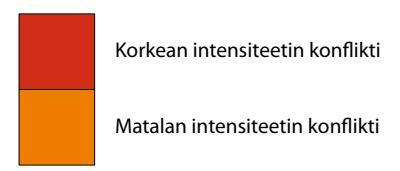
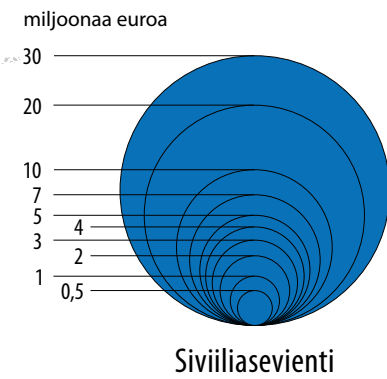
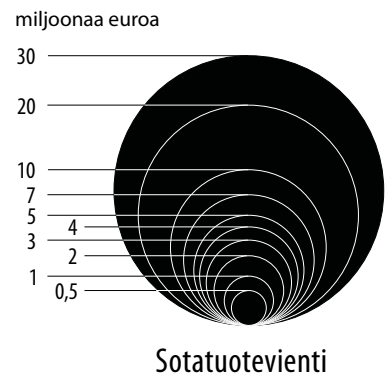
Asekaupan arvo perustuu TIV-arvoihin (Trend Indicator Value). Se on SIPRI:n julkaisema dollarimääräinen tilastoarvo, joka on laskettu sotilaallisten resurssien tuotantokustannusten perusteella eikä siten välttämättä vastaa tehtyjen asekauppojen taloudellista arvoa. Valtion asevientä tai -tuontia ei ole merkitty karttaan, jos sen arvo on alittanut 10 miljoonaa TIV-yksikköä.

Lisätietoja raportissa ja kartoista käytetyistä metodologiasta sekä lähteistä löytyy verkkosivulta www.saferglobe.fi → julkaisut → asevalvontaraportti → laatuseloste.

SUOMEN ASEVIENTI 2013

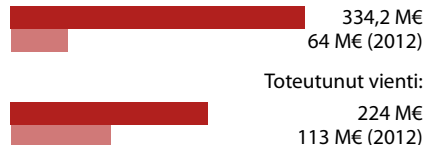

Maan nimi on *sinisellä kursivilla*, jos vähintään puolet sinne kohdistuneesta sotatuoteviennistä oli YK:n, EU:n tai muiden järjestöjen rauhanturva- ja humanitaarisen avustustoiminnan käyttöön.

SUOMEN ASEVIENTI

Suomen asekauppa 2013

SOTATUOTTEET

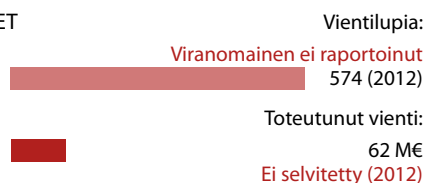
KAKSIKÄYTTÖTUOTTEET

KIDUTUSVÄLINEET

SIVIILIASSEET

Panssariajoneuvot hallitsevat Suomen sotatuotevientä

Suomen sotatuotevientä oli vuonna 2013 yhteensä 224 miljoonaa euroa. Se on lähes kaksi kertaa enemmän kuin edellisellä vuonna ja enemmän kuin kertaakaan aiemmin SaferGloben vuodesta 1998 alkavan asevientitilaston aikana.

Merkittävin sotatuotteiden vientimaa oli Ruotsi 145,2 miljoonalla eurolla. Lähes koko summa koostui panssariajoneuvoista. Asejärjestelmät ovat kalliita ja niitä ostetaan verrattain harvoin, jolloin yksittäiset kaupat näkyvät tilastoissa selkeinä piikkeinä. Ilman Ruotsin kauppaa Suomen koko sotatuotevientä olisi ollut 81 miljoonaa euroa, mikä on hieman alle kolmen edellisen vuoden viennin keskiarvon (92 M€).

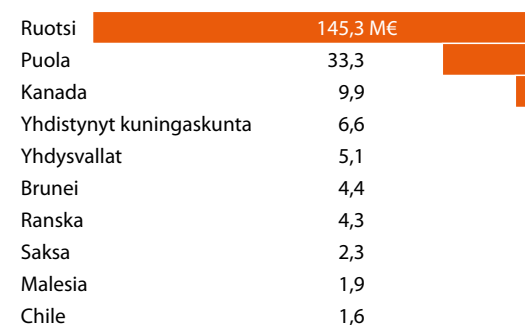
Ruotsin asevoimat ilmoittivat jo vuonna 2009 hankkivansa Patria Oyj:lta 113 panssariajoneuvoa. Kaupan kokonaisarvo on noin 260 miljoonaa euroa. Panssariajoneuvot toimitetaan vuosina 2013–2014. Ruotsalais-brittiläinen ajoneuvovalmistaja BAE Hagglands Ab valitti päätöksestä oikeuteen, joka määräsi kaupan kilpailutettavaksi uudelleen. Patria voitti uuden kilpailutuksen vuonna 2010. Panssariajoneuvot kootaan Patrian tehtailla Suomessa, mutta moottorit, panssarointi ja monet muut osat tulevat solmitun vastakauppasopimuksen mukaisesti Ruotsista.

Patria Oyj:n omistavat Suomen valtio ja monikansallinen Airbus Group. Jälkimmäinen tunnettiin vielä vuoden 2014 alkuun nimellä EADS N.V.. Airbus on Alankomaihin rekisteröity pörssi-yhtiö, jonka pääomistajat ovat Saksan ja Ranskan valtiot.

Panssariajoneuvokaupat nostivat myös Puolan Suomen toiseksi merkittävimäksi vientimaaksi. Puola hankki 690 Patrian panssariajoneuvoa 2000-luvun alkupuolella. Puolassa KTO Rosomak eli Ahma -nimellä tunnettuja panssariajoneuvoja valmistaa Wojskowe Zakłady Mechaniczne (WZM). Toimitukset ovat nyt loppusuoralla, mutta tämä ei välttämättä lopeta suomalais-puolalaista yhteistyötä.

Patria, WZM ja Puolan puolustusministeriö ovat solmineet sopimuksen suomalaisten panssariajoneuvojen markkinointi- ja valmistusoikeuksien siirrosta. Sopimuksen mukaan puolalaisosapuoli saa valmistaa ja myydä Patrian ajoneuvoja kolmansiin maihin aina vuoteen 2023 saakka. Sopimus takaa mahdollisesti hankittaville panssariajoneuvoille huoltopalvelut aina vuoteen 2052 asti. Myymällä Ahma-panssariajoneuvoja Puola pyrkii rahoittamaan omien panssariajoneuvojensa hankintakustannuksia. Vientiä on yritetty ainakin Malesiaan.

MERKITTÄVIMMÄT VIENTIMAAAT 2013: TOP 10

Suomen asevientä -kartassa sotatuotteiden viennin euromääräinen arvo on esitetty mustalla ympyrällä. Maat ovat tuotteiden loppukäyttäjämaita, mutta kaupoissa on mukana myös muita maita. Esimerkiksi Patria toimittaa Saudi-Arabiaan 36 kauko-ohjattavaa yksiputkista Nemo-kranaatinheitintä yli tuhat ammusvarastoputkea. Kauppa näkyi kasvaneena sotatuotevientinä Ka-

nadaan ja Yhdysvaltoihin, joissa kranaatinheitinmet asennetaan panssariajoneuvoihin. Ammukset taas tulevat Belgiasta. Maahan myönnettiin vuonna 2013 lisää vientilupia kranaatinheitinten ammuksissa käytettäville osille. Saudi-Arabia sen sijaan putosi merkittävien sotatuotteiden vientimaiden listalta.

Kranaatinheitinkauppa on osa Yhdysvaltojen hallituksen ulkomaisten asekauppojen FMS-ohjelmaa, jonka käsittelyn Yhdysvaltain kongressi aloitti vuonna 2006. Patrian ensimmäiset hankkeeseen liittyvät esittely- ja testiviennit tapahtuivat vuonna 2008 ja yhtiö solmi kauppasopimuksen syksyllä 2010. Saudi-Arabian osallisuudesta kertoi ensimmäisenä SaferGlobe yhdessä *Kansan Utisten* kanssa toukokuussa 2011. Valtioneuvosto äänesti vientilupahakemuksesta vasta joulukuussa 2011.

Yhdysvaltoihin vietiin kranaatinheitinten osien lisäksi muun muassa painekäsikranaattien valmistusoikeus. Viejänä toimi Nammo Lapua Oy. Se on Patrian ja Norjan valtion puoliksi omistavan Nammo AS:n tytäryhtiö. Samoin käsikranaattien valmistusoikeuden vastaanottaja, arizonalainen Nammo Talley Inc., on konsernin omistuksessa.

Yhdistyneiden kuningaskuntien vientiä kasvatti suomalainen ylijäämäkauppa. Rajavartiolaitoksen vartiolaiva Tavi myytiin varusteineen saarivaltion merivartiostolle. Vuonna 2002 käyttönotetun aluksen vientiarvoksi ilmoitettiin 4,5 miljoonaa euroa. Rajavartiolaitos luopui kaikista kolmesta Telkkä-luokan aluksesta, koska niillä ei voinut purjehtia jääoloissa. Tiedossa ei ole miksi alukset alun perin hankittiin, kun jäiden vuosittainen esiintyminen Suomen sääolosuhteissa on ollut hankintahetkellä tiedossa. Tavi on monivalvonta-alus ja sitä voi käyttää sekä väliintulotehtäviin että ympäristönsuojeluun. Telkkä ja Tiira myytiin Norjaan.

Viime raportissamme kerroimme Scott Healt & Safetyn siirtävän suojanaamarien tuotannon Vaasasta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan. Viranomais- ja sotilaskäyttöön tarkoitettuja kaasunaamareita on valmistettu Vaasassa 1960-luvulta lähtien. Tuotanto siirtyi Kemiralta Tyco konsernille, joka nyt keskitti Euroopan, Aasian ja Afrikan alueen valmistuksen Lancashireen. Vuonna 2013 myönnettyillä luvilla Suomessa tyhjennettiin

tehtaan ja alihankkijoiden varastoista satojatu-
hansia maskien osia kaikkiaan parilla miljoonalla
eurolla.

Kansainvälisten kriisinhallinta- ja rauhantur-
vaoperaatioiden sekä järjestöjen humanitaari-
sen avustustoiminnan tueksi sotatuotteita vietiin
noin 830 000 eurolla eli alle puolella prosentilla
koko viennistä. Vientiluvat koskevat pääasiassa
suojavarusteita, kuten luotiliivejä ja kaasunaama-
reita.

Suomi laajentaa ydinenergia-
tuotantoketjun vientiä

Kaksikäyttötuote on tuote, jota voidaan käyttää
joukkotuhoaseen valmistamiseen tai jolla voi-
daan edistää sotilaallista toimintakykyä ja infra-
struktuuria.

KAKSIKÄYTTÖTUOTTEIDEN VIENTILUVAT

Aasia pysyi merkittävimpana kaksikäyttöisen
korkean teknologian vientialueena. Länsi-Aasiaan
myönnettyjen vientilupien määrä laski mer-
kittävästi, kun taas Itä-Aasian osuus kasvoi. Etelä-
ja Väli-Amerikkaan myönnettyjen vientilupien
määrä on kasvanut noin kymmenen prosenttiyks-
ikköä kahden viimeisen vuoden aikana.

Yksittäisistä maista Iran ja Kiina ovat tärkeim-
mät vientikohteet. Vientilupien määrä kertoo sii-
tä, mitkä maat eivät tuota itse korkeaa teknologiaa
vaan tuovat sitä ulkomailta. Tästä syystä vientiä
on vähän kehittyneiden maiden teollisuusjärjes-
töjen OECD:n jäsenille.

Osa vientimaista on tuntemattomia. Vientiin
voi saada koontiluvan, joka oikeuttaa viemään
tuotteita useisiin maihin. Vastaava lupaviran-
omainen ulkoasianministeriö ei raportoi toteu-
tunutta vientiä, joten koontilupien lopullisista
kohteista ei ole tämän tarkempaa tietoa. Koonti-
luvissa on kyse pääasiassa Euroopan talousalueen
ja OECD:n maista.

Materiaalikategorioittain tarkasteltuna eniten
viedään tietoliikennetuotteita. Esimerkiksi Bah-
rainiin vietiin tietoliikenneverkkojen valvonta-
laitteita. Toinen yleinen materiaalikategoria on
materiaalinkäsittely. Esimerkiksi Turkkiin vietiin
muun muassa kemiallisten ja biologisten taistelua-
aineiden tunnistamiseen ja niiltä suojautumiseen
käytettäviä laitteita. Kysyntään on vaikuttanut
Syyriassa käytetyt joukkotuhoaseet.

Suomesta viedään myös ydinenergiateknologi-
aa. Myönnettyistä 15 vientiluvasta monet liittyivät
Suomen omien ydinvoimalahankkeiden valmis-
teluun. Lupia myönnettiin niiden lisäksi Fortu-
mille ja Teknologian tutkimuskeskus VTT:lle EU-
maihiin sekä Kiinaan.

Ydinenergian tuotanto-osaamisen lisäksi Suo-
mi laajensi vientiä ydinaineisiin. Ydinenergiatu-
otannon alkaessa Suomessa 1950-luvulla suunnit-
eltiin uraanimalmin louhinnan aloittamista ja
tuolloin julkaistiin Uraaninetsijän opas²². Uraa-
nia etsittiin Askolassa ja Enossa. Vain Enon Pauk-
kajanvaarassa tuotettiin 30 tonnia uraania 1950-
ja 1960-lukujen vaihteessa. Kaivoksen säteilevistä
jätteistä huolestuttiin 1990-luvulla. Säteilyturva-
keskus STUK hyväksyi niiden sijoituksen vasta
vuonna 2001.

Uraanin teollinen louhinta ei ole käynnistynyt
Suomessa. Sitä on sitoutuneena muihin mal-
meihin, mutta mistään ei ole löydetty varsinaista
uraanimalmia eli malmia, jossa on 0,1 prosenttia
uraania. Kainuussa sijaitsevan Sotkamon kaivok-
sen malmin uraanipitoisuus on 0,001 prosenttia.²³
Se on tällä hetkellä ainoa suomalainen kaivos, jol-
la on lupa uraanin käsittelyyn. Kaivoksen omis-
tava Talvivaara Sotkamo Oy sai valtioneuvostolta
luvan uraanin louhintaan muiden malmien kai-
vuun sivutuotteena vuonna 2012. Kaavailtu tuo-
tanto on 350–500 tonnia vuodessa.

Sotkamon kaivoksella on valmis uraanin tal-
teenottolaitos, mutta viimeisimpien tietojen mu-
kaan se ei ole vielä saanut kaikkia tarvittavia lupia
laitoksen käynnistämiseen. Säteilyturvakeskus
STUK myönsi tehtaalle luvan ydinaineen tuotan-
toon ja hallussapitoon vuonna 2010.

Talvivaara on myynyt uraanin tuotantonsa
hyödyntämisoikeudet vuonna 2011 kanadalaisel-
le Camecon Corporationille, joka maksoi niistä
60 miljoonaa dollaria rakentamalla uraanin tal-
teenottolaitoksen.²⁴ Kaivosyhtiön talousvaike-

uksien takia sopimusta muutettiin alkuvuodesta
2013. Cameco maksoi kymmenen miljoonaa dol-
laria lisää ja uraanin hyödyntämissopimusta jat-
kettiin vuoden 2017 loppuun asti.²⁵

Kunnes Talvivaaran yhteistyössä Camecon
kanssa rakentama uraanin talteenottolaitos käyn-
nistyy, päättyy uraani nikkelin mukana Harjaval-
taan nikkelitehtaalle. Ulkoasianministeriö myönsi
kaksikäyttötuotteiden vienluvan Norilsk Nickel
Harjavalta Oy:lle 2011. Luvalla se saa viedä kelta-
taista kakkua Kanadaan.

Keltainen kakku, jota siis Sotkamon kaivokses-
sa yritetään valmistaa, on nimitys saostetulle jalos-
teelle, josta tehdään ydinpolttoainetta. Keltaisen
kakun väkevöittäminen eli rikastaminen poltto-
aineksi tapahtuu kaasusentrifugitekniikalla. Sentrifugien
avulla aineesta erotetaan eri isotoopit. Erottelun
tuloksena saatavasta U-235:sta tuotetaan kiinteää
uraanioksidia. Siitä taas valmistetaan lopulta
ydinvoimaloissa käytettäviä polttoainesauvoja.

Keltaisen kakun tuotannon ja viennin valvon-
ta on osa kansainvälisiä ponnisteluja ydinaseiden
leviämisen estämiseksi. Polttoainekäytössä tarvi-
taan 3-5 prosentista uraania, mutta sen väkevöit-
tämistä voidaan jatkaa korkearikasteiseksi eli yli
20 prosenttiseksi. Tätä ainetta käytetään sotalai-
vojen ja sukellusveneiden ydinreaktoreissa. Yli 90
prosenttiseksi rikastettu uraani on asekäyttöistä eli
sitä tarvitaan joukkotuhoaseisiin. Jo ydinpolttoai-
neen tuotantovaiheessa rikastamisen sivutuotte-
na syntyy köyhdytettyä uraania. Sitä on käytetty
panssaria läpäisevissä ammuksissa muun muassa
Persianlahden sodassa. Tuloksena oli vakavia ympä-
ristövahinkoja ja terveyshaittoja ihmisille.

Uraanin rikastamisprosessissa käytettävien
sentrifugien sähkömoottoreiden pyörimisnope-
utta säädetään taajuusmuuntimilla. Näitä lait-
teita tarvitaan, jos halutaan rikastaa asekäyttöis-
tä uraania. Tästä johtuen ne ovat varsin yleinen
näky kaksikäyttötuotteiden vientiluvissa. Taa-
juusmuuntimille on myös runsaasti puhdasta si-
viilikäyttöä, esimerkiksi metroissa. Suomessa
taajuusmuuntimia valmistavat ABB Oy ja Vacon
Oyj. Vaasalainen Vacon myytiin Tanskaan vuon-
na 2014.

Taajuusmuuntimet nousivat niin kutsutun ky-
bersodankäynnin keskiöön vuonna 2010. Tuol-
loin Iranin ydinlaitoksien tietojärjestelmiin is-

tutettu Stuxnet-tietokonevirus sääтели itsestään
taajuusmuuttajien taajuutta ja sai sentrifugit rik-
koontumaan. Haittaohjelma oli erittäin monimut-
kainen ja se aktivoitui vain tietyissä tapauksissa.
Käytännössä se oli tarkoitettu vain äärimmäisen
rajattuihin taajuusmuuttajien käyttökohteisiin.
Myös haittaohjelman saaminen fyysisesti sisään
laitoksen järjestelmiin esimerkiksi muistitikulla
on ollut haastava tehtävä.

Mediassa uutisoitiin haittaohjelman tarttu-
neen Vaconin taajuusmuuttajiin. Vaconin tietoon
ei tällaisia tapauksia ollut tullut, eivätkä sen asi-
antuntijat löytäneet yhtään potentiaalista tapaus-
ta, joissa haittaohjelma olisi voinut aktivoitua sen
laitteissa.²⁶

Vienti vaurastuviin maihin
kasvaa

Tullin ulkomaankauppatilaston mukaan Suomes-
ta vietiin siviiliaseita ja patruunoita 66,9 miljoon-
alla eurolla. Summasta 61 prosenttia koostui
aseista ja niiden osista. Edellisvuosien tapaan suurin
osa siviiliaseiden viennistä, 40 prosenttia, meni
Yhdysvaltoihin. Muita merkittäviä vientimaita
olivat perinteiset metsästysmaat Australia, Kana-
da, Ruotsi ja Norja.

Poliisihallitus ei saanut valmiiksi siviiliaseiden
eli kaupallisten ampuma-aseiden, niiden osien ja
patruunoiden vientilupatilastoa ennen tämän rap-
ortin menoa painoon. Tästä syystä tässä rapor-
tissa ei ole voitu arvioida lainkaan siviiliaseiden
vientilupia.

Venäjän, Namibian, Etelä-Afrikan ja Sambian
vientitiedot on viime vuosina kasvanut. Yksi vaikuttava
tekijä voi olla metsästys- ja ammutaharrastuk-
sen kalleus, jolloin keskiluokan vaurastuminen
on lisännyt kysyntää.

Näin ei ole kuitenkaan kaikissa maissa. Esi-
merkiksi Melanesiassa ase hankittiin pääasiassa
omaksi turvaksi eli muita ihmisiä vastaan. Niinpä
Suomen siviili- ja sotilasasevienti Uuteen Kaledo-
niaan on kasvanut samassa tahdissa kuin maan si-
säinen tilanne on kiristynyt. Sama koskee Meksi-
koa, jonne on myös viety sotilasaseita.

Kaikkia aseita ja patruunoita ei välttämättä ole
valmistettu Suomessa vaan kyse voi olla kautta-
kuljetuksesta. Merkittävä siviiliaseiden ja patruu-
noiden vientimaa Singapore on yksi kansainväli-

sen asekaupan keskus, joten kaikki vajaan 900 000 euron viennistä ei välttämättä ole jäänyt maahan. Tämä ei tarkoita, että Suomella olisi tekemistä konfliktien kanssa. Vienti voi olla esimerkiksi olympia-ammuntaan tarkoitettuja patruunoita. Tätä ei tosin tiedetä, koska Suomessa siviiliaseiden kaupalliset vientiluvat ovat salaisia. Tosin Bahrainin asevoimien tarkka-ampujien aseisiin toimitetuille patruunoille Suomi myönsi luvat juuri siviilivientinä. Suomen käytäntö on omiaan

hämärtämään läpinäkyvyyttä ja vaikeuttamaan konfliktialueiden asevirtojen estämistä.

Suomesta voi viedä siviiliaseita myös paikallispoliisien myöntämällä hankkimisluvulla ulkomaalaisille. Viranomaisilta ei saatu näitä lupia koskevia tilastotietoja, mutta viennit sisältyvät tämän raportin raportoinnissa käytettyihin tullin tilastoihin.

Sotatuotteiden ja siviiliaseiden vienti oli puoli prosenttia Suomen vuoden 2013 tavaraviennistä.

Miehittämättömien lentokoneiden laukaisijat

Suomessa valmistettuja kauko-ohjattavien ilma-alusten katapulttilaukaisimia on viety esimerkiksi Ranskaan, Kanadaan ja Saudi-Arabiaan. Vuonna 2013 niitä vietiin muun muassa Yhdistyneeseen kuningaskuntaan. Käytännössä laitteet olivat jo maassa: nyt vuokraaja vain osti ne itselleen ja hallintaoikeus siirtyi vientiluvan myötä Qineticille. Se ylläpitää muun muassa Länsi-Walesissa kauko-ohjattavien ilma-alusten testaus- ja harjoitus-alueita.

Myyjä, Tampereella pääkonttoria pitävä Robonic Ltd Oy, valmistaa paineilmalla toimivia katapulttilaukaisimia. Niitä käytetään 10–500 kiloa painavien kauko-ohjattavien ilma-alusten laukaisuun. Robonicin katapultit soveltuvat useille taktisille aluksille, joita ovat ainakin israelilaisen Elbitin Hermes 450, ranskalaisen Selexin Galileo Falcon, brittiläisen BAE Systems Hertin ja etelä-afrikkalaisen Denel Seekerin sekä sen oman omista-

jan ranskalaisen Sagemin Spewer A ja B.

Robonicilla on RATUFC -niminen testi- ja harjoitusalue Kemijärvellä. Yhtiön mukaan Suomen Lappi on suurin jäljellä oleva erämaa Euroopassa, ja harvaan asuttuna alueena se tarjoaa todella houkuttelevan valinnan mille tahansa yritykselle, joka toivoo voivansa testata varusteitaan suojassa. Suomi tarjoaa erityisesti hyvät olosuhteet alusten talvisen toimintakyvyn testaamiseen.

“Finnish Lapland is the largest remaining wilderness in Europe. Being sparsely inhabited makes the area a truly attractive choice for any company that wishes to test its equipment beyond the reach of too many keen eyes. - See more at: <http://www.robonic.fi>”

Ruukki vie panssarilevyjä Lähi-itään

Tuuli Hongisto

Rautaruukki Oyj (Ruukki) esitelti uusimman myyntiartikkelinsa helmikuussa 2013²⁷. Kyseessä on Ramor-nimellä markkinoitava teräsuojalevy, joka on valmistettu kestäväksi voimakkaita räjähdyskiviä. Yhtiön tiedotteen mukaan se soveltuu käytettäväksi ”vaarallisilla vesillä” kuten öljyn- ja kaasunporausautoilla sekä ajoneuvojen panssaroinnissa. Tuotteen luvataan kestävän räjähdysten lisäksi useita lippaallisia rynnäkkökiväärin sarjatuulta. Army-technology.com -sivustolla julkaistussa jutussa Ruukin edustaja kertoi paksumman, 12 millimetrin panssarilevyn, pysäyttävän Kalashnikovin eli AK47:n ammusten lisäksi panssaria läpäisevät patruunat.

Sotatuotteille vientilupa myöntävästä puolustusministeriöstä kerrotaan Ruukki konsernille myönnetyn useita vientilupia. Yhtään hakemusta ei ole jätetty myöntämättä. Vuoden 2014 alus-

KUVA: JARMO PYKÄLÄ

Panssaroitu maastoajoneuvo Dammanin lähistöllä Al Khubarissa.

sa myönnettiin vientilupa 50 tonnille panssariterästä Belgiaan. Ne asennetaan siellä valmistettaviin panssariajoneuvoihin. Ajoneuvojen ja siten myös panssariteräksen loppukäyttäjämää on Arabiemirikunnat. Belgiaan myönnettiin myös toinen 500 tonnin lupa. Tuotteiden vastaanottajana on Saudi-Arabian Dammanissa sijaitseva yritys.

Samoin on myönnetty 500 tonnin vientilupa Ranskaan ja toinen vastaava Puolaan. Ranskassa panssariteräkset tulevat osaksi Renaultin valmistamia ajoneuvoja. Vientilupa ei ole merkitty loppukäyttäjämääräksi, joten tiedossa ei ole, minkä valtion asevoimien käyttöön ajoneuvot tulevat.

Myöskään Puolan loppukäytöstä ei ole tietoa. Ruukki toimitti sinne panssarilevyjä AMZ-Kutno maastoajoneuvoihin vuonna 2009. Ruukin verkkosivuillaan esittelemässä referenssikuvassa oleva ajoneuvo oli aseistettu.

Ruukilla on tehtaat Raahessa ja Hämeenlinnassa. Alunperin valtionyhtiöksi perustetun Rautaruukin suurin yksittäinen omistaja oli valtio, jonka sijoitusyhtiö Solidium omisti yhtiöstä lähes 40 prosentin osuuden heinäkuuhun 2014 asti²⁸. Tuolloin Rautaruukin ja ruotsalaisen Svenskt Stål Ab:n eli SSAB:n yhdistyessä Solidiumin omistus Ruukista lakkasi ja se sai osakevaihdossa tilalle yhteensä noin 36 prosenttia SSAB:n kahdesta eri osakesarjasta²⁹.

Uusi suomalainen asemalli valtaa kansainvälisiä markkinoita

Otso Vainio

Riihimäkeläinen Sako Oy on valmistanut tarkkuuskivääreitä vuodesta 1989. Yritys aloitti toimintansa suojelus kuntien ase- ja konepajana 1910-luvun lopulla. Ennen toista maailmansotaa se

oli muun muassa saksalaisen asekauppiaan Willy Dausgin enemmistöomistuksessa ja sodan jälkeen Suomen Punaisen Ristin hallinnassa. Yritysjärjestelyiden seurauksena se päättyi Nokialle, joka myi aluksi osan ja lopulta koko yrityksen Valmetille sekä sitä seurannelle Metsolle. Lopulta Sako päättyi italialaiselle Fabbrica d'Armi Pietro Berettalle vuonna 2000. Vuodesta 1526 lähtien toiminut perheyhtiö on yksi maailman vanhimpia yrityksiä ja asevalmistajia.

Sakon TRG-tarkkuuskivääreitä käyttävät yli neljänkymmenen maan ase- ja poliisivoimat. Alunperin kansainvälisen urheilu-ammuntaliiton ISSF:n kiväärilajeihin suunnitellut TRG-tarkkuuskiväärit ovat saavuttaneet suosiota metsästäjien ja ammattikäyttäjien keskuudessa.

TRG-sarjan kiväärit ovat pulttelukkoisia ja lipassyöttöisiä tarkkuuskivääreitä. Aseiden yleisimmät variaatiot ovat kevyempi, lyhyellä lukkorungolla varustettu TRG-22 malli. Sen kaliiberi on .308 Winchester (7,62 x 51mm). Lisäksi valmistetaan raskaampaa pitkulukkoista TRG-42 mallia. Sitä valmistetaan kaliiberissa .300 Winchester Magnum (7,62 x 67mm) ja .338 Lapua Magnum (8,6 x 70mm).

Ensiksi mainitun TRG-22:n .308 kaliiperin tehokkaaksi ampumaetäisyydeksi katsotaan noin 800 metriä ja viimeksi mainitun .338 kaliiberin noin 1,5 kilometriä. Vertailun vuoksi Suomen armeijan rynnäkkökiväärin RK-62:n tehokas ampumaetäisyys on noin 300 metriä. Osaava ampuja kykenee ampumaan optimaalisissa sääolosuhteissa TRG-tarkkuuskivääreillä huomattavasti pidemmälle.

Sotilaskäytössä .338 LM-kaliiberisella aseella on tehty pisin tarkka-ampujatappo lähes kahden ja puolen kilometrin etäisyydeltä³⁰. Brittiläisen sotilaan käyttämä ase ei ollut Sakon valmistama. Jopa asetta tärkeämpää on laadukas patruuna, ja tässä kuten monessa muussakin tarkka-ampujan aseessa on suomalainen .338 Lapua Magnum patruuna.

Vuoden 2011 lopulla Sako esitteli TRG sarjan uusimman kiväärin, M10-mallin. Se on seuraavan sukupolven tarkka-ampujakivääri, joka nojaa aikaisempien mallien mekaanisiin ratkaisuihin. Sen suunnittelussa on otettu huomioon erityisesti ammattikäyttäjien tarpeet. M10 on modulaarinen asejärjestelmä, jonka kaliiberia on mahdollista vaihtaa erilaisiin operatiivisiin tarpeisiin nopeasti kenttäolosuhteissa. Se tapahtuu integroiduilla työkaluilla vaihtamalla aseensa piippu, lukko ja lipas. Aseen lukkorunko mahdollistaa sekä lyhyen että pitkän lukon käyttämisen samassa aserungossa. Kaliiberivaihtoehdot ovat aikaisemmista TRG-kivääreistä tutut .308 Win., .300 WM. ja .338 LM.

Aseen lipaskapasiteetti on aiempia malleja suurempi, 7-11 patruunaa kaliiberista riippuen. Kivääriä valmistetaan kiinteäl-

lä perällä ja joko oikealle tai vasemmalle puolelle kääntyvällä taittoperällä. Kaikissa perissä on monipuoliset säädöt joiden avulla ase on sovitettavissa nopeasti erikokoisille ampujille sopivaksi. Merkittävimpiä muutoksia aikaisempiin TRG-sarjan kivääreihin verrattuna ovat M10:n pitkä tähtäinkisko ja putkimainen kädensija. Ne tekevät mahdolliseksi käyttää aseessa sekä optisia- että lämpötähtäimiä, valonvahvistinta, lasermaaliosoitinta tai valaisinta.

Varusteet ovat yhä useampien asevoimien tarkka-ampujien työkaluja ja osa modernia taistelulukenttää. Aseiden hinnat vaihtelevat mallista ja maasta riippuen noin 2 000-7 500 euron välillä, mutta hyvästä pimeässä ampumisen mahdollistavasta valonvahvistimesta saa maksaa vähintään noin 6 000 euroa. Varusteiden myynti onkin asevalmistajille tärkeä osa uutta ansaintalogiikkaa.

Asemyynti ei sinällään eroa muiden tuotteiden myynnistä vaan se perustuu tuotteen teknisen toimivuuden lisäksi sen brändiin. Tarkkuuskiväärien valmistajille on tärkeää saada aseensa valituksi erikoisjoukkojen aseksi. Sako osallistui M10-tarkka-ampujan kiväärillä Yhdysvaltojen erikoisjoukkojen esikunnan

tarkkuuskiväärin tarjouspyyntökilpailuun vuonna 2009. Noin 80 miljoonan dollarin arvoisen hankintasopimuksen sai yhdysvaltalainen Remington Arms Company valmistamallaan Modular Sniper Rifle (MSR) -kiväärillä³¹. Remington toimittaa 5150 MSR-tarkka-ampujan kivääriä, Advanced Armament Corporation toimittaa niihin äänenvaimentimet ja Barnes Bullets LLC taas yli 4,5 miljoonaa patruunaa. Kaikki toimittajat ovat holdingyhtiö Freedom Venturesin omistuksessa.

Sako hakee M10-tarkka-ampujan kivääreille markkinoita. Kivääreitä on viety esiteltäväksi sekä Suomesta että Italiasta moniin eri maihin. Myynti on saatu käyntiin ja Suomesta on myönnetty parin viime vuoden aikana jo ensimmäiset vientiluvat M10-kivääreille. Esimerkiksi Puolaan myönnettiin lupa 50 aseelle. Vientiluvassa kiväärien vastaanottajaksi on merkitty yksityinen yritys. Aseiden loppukäyttäjää ei ole ilmoitettu, mutta Sako itse kertoo myyvänsä asetta vain viranomaiskäyttöön. Tästä ja luopan sisältyneistä varapiipuista ja lukoista päätellen asiakkaana saattaa olla Puolan asevoimat. Ne ovat käyttäneet aiempia TRG-malleja muun muassa Irakin sodassa.

SUOMEN ASEVARUSTELU

Suomi hankkii sotatuotteita pääosin Yhdysvalloista, Ranskasta, Italiasta ja Norjasta. Kotimaasta hankittavan sotakaluston osuutta ei tiedetä, koska puolustusministeriö on lopettanut hankintojen kotimaisuusastetta seuraavan tilaston ylläpidon. Seuraamisen aloittamista uudelleen on pohdittu. Suomen kansantaloudellisten haasteiden keskellä on vaadittu harjoitettavaksi protektionistisempaa politiikkaa ja tekemään hankintoja ensisijassa kotimaasta. Viimeisimmän, vuodelta 2007 tiedossa olevan luvun mukaan, 52 prosenttia hankinnoista tehtiin kotimaasta.

Tuontilukujen takaa löytyvät viime vuosien suuret hankintapäätökset. Yhdysvalloista on hankittu esimerkiksi ohjuksia ja Hornet-rynnäköhävittäjien lisävarusteita. Ranskasta on hankittu NH-90-kuljetushelikoptereita ja Italiasta merivoimille miinantorjunta-aluksia sekä Norjasta ilmatorjuntajärjestelmiä. Etelä-Afrikasta tuotiin panssaroituja maasto-ajoneuvoja. Ne vietiin pääasiassa Suomen joukoille Afganistaniin. Hankintojen tekoa Israelista jatkettiin tuomalla viesti- ja maastouttamisjärjestelmiä.

Yksi Suomen merkittävimpiä asehankintoja oli sadan käytetyn Leopard 2A6-taistelupanssarivaunun hankinta Alankomaista. Myynnin jälkeen Alankomaille jäi vain 16 Leopard 2A6-taistelupanssarivaunua. Suomeen vuosina 2015–19

saapuvat taistelupanssarivaunut tuplaavat muutamaksi vuodeksi maamme panssarikaluston.

Suomen nykyiset Saksasta hankitut Leopard 2A4-taistelupanssarivaunut poistuvat käytöstä 2020-luvulla. Maavoimien esikunnan jalkaväen tarkastajan eversti Jukka Valkeajärven mukaan niiden jatkokäytöstä ei ole vielä päätetty. ”Vaunuja tultaneen käyttämään muiden joukkojen panssarintorjunnan vahventamiseen, ajoharjoitteluun, aselajien erikoisvaunujen alustoiksi sekä varaosiksi,” Valkeajärvi kertoi Rauhan puolesta -lehdelle.

Valkeajärven mukaan Suomen kannatti hankkia Leopardit, koska 199,9 miljoonan euron hintaan sisältyy muun muassa niiden käyttökoulutus, huoltojärjestelmät ja varaosat. Lisäksi Alankomaat myönsi pitkän korottoman maksuajan. Kauppaan kuului myös 45 alun perin israelilaista lyhyen ja keskipitkänmatkan Gill-panssarintorjuntaohjustajärjestelmän alustaa. Alankomaat oli valmis tinkimään hinnasta, kunhan se vain pääsi panssareista eroon.

Alankomaat aikoi alun perin myydä panssarit vuonna 2012 Indonesiaan. Hallituksen suunnitelmat kariutuivat parlamentissa, joka halusi varmistaa ihmisoikeuksien toteutumisen. Campaigne Tagen Wapenhandel -järjestön Frank Slijperin mukaan hallitus oli päätöksestä hyvin tuihtunut, koska se samanaikaisesti tarvitsi rahaa. ”Alankomaille myynti tuo paljon kaivattua kassa-

virtaa uusien asevarusteluohjelmien kuten F35-taisteluhävittäjien ja miehittämättömien Reaper-hävittäjien maksamiseksi”, Slijper kertoo.

Leopard-taistelupanssarivaunujen hankinnasta kertova teksti on lyhennetty alunperin Rauhan Puolesta-lehdessä (1/2014) ilmestyneestä artikkelista Puolustusvoimat jouluostoksilla Hollannissa.

Kidutusvälineiden tuonti tiukkeni – Suomessa myytävät peukaloraudat kiellettiin

EU pyrkii turvaamaan perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen estämällä tai valvomalla sellaisten tavaroiden kauppaa, ”joita ei käytännössä voi käyttää muuhun tarkoitukseen kuin kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoon, kidutukseen ja muuhun julmaan, epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun ja rankaisemiseen”. Näitä tuotteita ovat esimerkiksi sähkötuolit ja kaasukammiot, sähköshokkilaitteet, kahleet, piikkipamput, oleoresin capsicum eli paprikasumutin ja eräät anesteettiset barbituraatit.

EU:n kidutusvälineasetus³² on ollut voimassa kahdeksan vuotta. Unionin jäsenvaltiot ovat toteuttaneet sitä sinä aikana vaihtelevasti. Yhdistyneet kuningaskunnat on esimerkiksi säättänyt siitä tiukemman kansallisen venttilain. SaferGlobe selvitti asetuksen toteuttamista Suomessa alkuvuodesta 2013. Tuolloin kerroimme Suomen asevientä 2011 -raportissa sisäasiainministeriön poliisiosaston olleen epätietoinen roolistaan vastaavana lupaviranomaisena. Ministeriö julkaisi ensimmäisen kerran asetuksen mukaisen toimintakertomuksen vasta heinäkuussa 2013. Tämä tapahtui sen jälkeen, kun SaferGloben oli tehnyt siitä tietopyynnön. Nyt lupaviranomainen paransi toimintaansa. Se voi johtua osittain siitä, että eduskunta ja hallitus käsittelivät kidutusvälineasetuksen muuttamista keväällä 2014³³.

EU päätti muuttaa kidutusvälineasetusta, koska oli käynyt ilmi, että anestesia- eli nukutuslääkkeitä oli käytetty niiden alkuperäisen käyttötarkoituksen vastaisesti kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanossa.³⁴ Vientivalvonta laajeni kattamaan joukon uusia lääkkeitä ja niiden viemiseksi otettiin käyttöön yleinen venttilupa. Samalla päätettiin pyrkiä poistamaan markkinoilta useita

tuotteita, koska niitä ei voinut tai niitä oli erittäin vaikea käyttää viranomaistoiminnassa kansainvälisten voimankäyttösäädösten mukaisesti. Esimerkiksi peukalorautojen kohdalla viennin luvanvaraisuus muuttui vienti- ja tuontikielloksi.³⁵

Sisäasiainministeriö ei saanut venttilupahakemuksia eikä siten myöskään myöntänyt venttilupia vuoden 2013 aikana. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, ettei Suomessa myydä kidutusvälineitä. Amnesty International raportoi vuonna 2010 Suomessa toimivan kauppiaita, jotka markkinoivat asetuksen alaisia sähköshokkilaitteita³⁶. Ilmi ei ole tullut tapauksia, joissa niitä olisi viety EU:n ulkopuolelle. Myöskään tullin haaviin ei ole tarttunut asetuksen alaisten tuotteiden vientirytyksiä.

Suomen asevalvontaraportin tavoittamat yritykset eivät olleet kuulleet kidutusvälineasetuksesta. Tämä ei ole ihme, koska tietoa asetuksesta ja venttilupakäytännöistä ei löytynyt lupaviranomaisena toimivan sisäasiainministeriön verkkosivuilta syyskuussa 2014. Niitä ei myöskään ollut ulkomaankaupasta ja asevalvonnasta vastaavan ulkoasiainministeriön verkkosivuilla. Ohjeet vienti-ilmoituksen tekemiseen löytyivät tullin asiakasohjeista³⁷. Tosin venttilupahakemuslomaketta ei ollut julkaistu. Viranomaisten mukaan lomakkeen voi löytyä EU:n kidutusvälineasetuksen liitteistä Unionin verkkosivuilla.

Suomen asevalvontaraportti löysi ammattikäyttöön tarkoitettuja peukalorautoja myynnistä suomalaisista turvallisuusalan liikkeistä syyskuussa 2014. Erään liikkeen edustaja kertoi heillä olevan myynnissä Saksasta tuotuja kiinalaisvalmisteisia peukalorautoja³⁸. Tiedossamme ei ole, onko peukalorautoja tuotu Suomeen vientikiellon asettamisen jälkeen eli 20. heinäkuuta 2014. Sisäasiainministeriöstä ei kertonut ennen raportin menoa painoon, vedetäänkö nyt kielletyt tuotteet kokonaan myynnistä vai jatkuuko kidutusvälineiden myynti Suomessa.

Siviiliaseita ja patruunoita tuotiin Suomeen 15,3 miljoonan euron arvosta. Tuonnin taloudellisesta arvosta hieinan yli puolet oli patruunoita. Suomen asetuonti -kartassa patruunatuonti on esitetty sinisellä. Suurimpia tuontimaita olivat Saksa, Tsekki ja Italia. Myös Ruotsista, Yhdysvalloista, Belgiasta ja Espanjasta oli merkittävää tuontia. Huomionar-

voista on patruunatuonti Kaakkois-Aasiasta, mikä kertoo kansainvälisen asetuotannon muuttuvasta rakenteesta.

SOTILAS- JA TURVAPALVELUIDEN KAUPPA

Suomalaiset yritykset myyvät ja suomalaiset yritykset sekä kansalaisjärjestöt ja valtio ostavat ulkomailla turva- ja sotilaspalveluita. Palveluiden viennin ja hankintojen laajuudesta ei ole olemassa tietoja eikä sitä ole tutkittu.

Ylen MOT:n keväällä 2014 esittämän ohjelman mukaan muutama Suomesta käsin toimiva yritys tarjosi erilaisia turvapalveluita riskienhallinta- ja turvallisuussuunnittelusta henkilösuojukseen sekä aseellisiin turvapalveluihin.³⁹ Suomalaisyriyten pyörittäjien taustat olivat yleensä joko kamppailulajeissa ja vartioimisliiketoiminnassa tai maa- ja merivoimien erikoisjoukoissa.

Suomalaistaustaisilla yrityksillä on ollut toimintaa muun muassa Etelä-Afrikassa, Arabiemiirikunnissa, Madagaskarilla, Irakissa, Iranissa, Virossa ja Venäjällä. Viime vuosina turvapalveluiden kysyntä on kasvanut erityisesti Intian valtameren ja Länsi-Afrikan edustalla purjehtivien aluksilla. Yksi yritys tarjosi näitä palveluita aluksi Suomesta käsin 2010-luvun alussa, mutta siirtyi melko nopeasti operoimaan Kyprokselta. Toiminimeltä jäi Suomeen verovelkaa ja maksamattomia parkkisakkoja.

Sotilas- ja aseistettuihin turvapalveluihin liittyy yleensä asekauppaa. Kansainvälisillä vesillä purjehtivilla aluksilla tapahtuvan asekaupan valvonta on haastavaa. Yksi sotilasaseiden lähde on Sri Lanka.

Ulkoasiainministeriö merkittävin suomalaisasiakas

MOT:n saamien tietojen mukaan Suomen asevoimat hankki ulkomailla kaksi kertaa turvapalveluita vuosina 2008–2013. Toisessa tapauksessa oli kyse Somalian edustalle Atalanta-operaatioon matkalla olleen olleen miinalaiva Pohjanmaan satamapysähdysten vartioimispalveluista. Toisessa oli kyse Balkanilla purettavan tukikohdan vartiointista. Sopimusten vähäisyyttä selittää se, että esimerkiksi Afganistanissa suomalaisten tukikoh-

tien sopimuksista vastaavat muut maat tai ISAF.

Myös siviilikriisinhallintaoperaatioissa sopimuksista vastaa EU, eikä sopimuksia siksi löydy Suomesta. Näissä operaatioissa niin suojattavina kuin turvapalveluyriyten työntekijöinä on ollut suomalaisia.

MOT:n mukaan Suomen ulkoasiainministeriö hankkii erilaisia turvallisuuteen liittyviä palveluita vuosittain noin kahdella miljoonalla eurolla. Helsingin Sanomien Kuukausiliite raportoi joulukuussa 2011 Suomen suojelluimman miehen olevan maamme Afganistanin suurlähettilään. Jutun mukaan aseistetut palvelut ostettiin kanadalaiselta yritykseltä. Ministeriö ei suostunut kertomaan Ylelle sitä mitä ja missä palveluita hankitaan vaan viittasi maailman kriisipesäkkeitä esittävään karttaan.

Myöskään suomalaisten yritysten ja kansalaisjärjestöjen ulkomailla hankkimista sotilas- ja turvapalveluista ei tiedetä käytännössä mitään. Yle MOT:ssa esiintynyt suomalainen konsultti kertoi palkanneensa suomalaisen yrityksen auttamaan hänen Liberiaan tekemänsä työmatkan turvallisuussuunnittelussa ja avustamaan mahdollisissa hätätilanteissa. Kahden suomalaisen työntekijän murha Afganistanissa kesällä 2014 vaikuttanee kansalaisjärjestöjen turva- ja sotilaspalveluiden hankintaan. Järjestöt odottavat myös ulkoasiainministeriön ja kehitys yhteistyöjärjestöjen kattojärjestön Kepan linjaavan hankkeiden turvallisuuskäytäntöjä.

SIJOITUSTOIMINTA

Kerroimme keväällä 2012 ilmestyneessä raportissa suomalaisten sijoituksista ydinaseita kehitäviin ja valmistaviin yrityksiin. Institutionaaliset sijoittajat, kuten työeläkevakuutusyhtiöt ja pankit, olivat ostaneet suoraan ydinaseyritysten osakkeita tai sijoittaneet ydinaseisiin epäsuorasti ostamalla erilaisten niitä omistavien rahastojen osuuksia. Työeläkevakuutusten kautta sijoitustoiminta kosketti satojatuhansia kansalaisia.

Osa sijoittajista vastasi muistuttamalla, ettei ydinaseiden valmistamista tai käyttöä ole kielletty kansainvälisellä lailla. Täydellistä ydinsulkusopimusta ei ole saatu neuvoteltua. Haagin kansainvälinen tuomioistuinkin on todennut, että ydinaseiden käyttö on todennäköisesti, mutta ei varmasti aina, kansainvälisen oikeuden vastaista.

Vaikka kansainvälistä sopimusta ydinaseista ei ole saatu aikaan, on niiden valmistaminen Suomen lain mukaan kielletty. Ydinenergialain mukaan ”ydinräjähteiden maahantuonti samoin kuin niiden valmistaminen, hallussapito ja räjäyttämisen Suomessa on kielletty”⁴⁰. Laki tuli voimaan vuonna 1987.

Nordea irtaantui ydinaseista

Vastuullisen sijoittamisen toimintatapoihin kuuluu käydä aluksi kyseenalaiseen toimintaan osallistuneen yrityksen kanssa keskusteluita siitä miksi niin on käynyt. Jos yritys ei osoita pyrkimystä muuttaa normia rikkovia toimintatapojaan, jää vastuullisen sijoittajan ainoaksi vaihtoehdoksi myydä sen osakkeet. Nordea pankki teki päätöksen ydinaseiden lisäämisestä kontroversaalit eli niin kutsutut laittomat sijoitukset -listalleen alkuvuodesta 2012. Kaksi vuotta myöhemmin sen listalla oli kaikkiaan 13 ydinasefirman osakkeet.⁴¹

Ydinaseiden kehittämiseen ja valmistamiseen osallistuu maailmanlaajuisesti noin 30 yritystä. Ne kaikki eivät nouse nousseet valvontalistoilta, koska kansainväliset sopimukset sallivat eräiden maiden ydinaseet ja niiden ylläpidon.

Evenkelisluterilaisen kirkon eläkerahastosta kerrotaan tämän tekevän vaikeaksi välttää ydinasesijoituksia. Selvityksemme jälkeen kirkon eläkerahasto ilmoitti pyrkivänsä eroon kyseenalaisista sijoituksista⁴². Kirkon eläkerahaston johtokunta hyväksyi pari vuotta myöhemmin, kesällä 2014, uudet vastuullisen sijoittamisen ohjeet. Niiden mukaan se ”välttää suoria sijoituksia alkoholia, tupakkaa ja aseita valmistaviin yrityksiin sekä uhkapeleihin ja aikuisviihteeseen keskittyviin yrityksiin”⁴³. Vaikka ohjeisiin ei kirjattu ehdotonta sijoituskieltoa, kirkon eläkerahastosta kerrotaan, ettei se tee suoria sijoituksia ja pääomasijoituksia suomalaisiin ja eurooppalaisiin asealan yrityksiin. Monet ydinasefirmit ovat yhdysvaltalaisia.

Kirkon eläkerahasto ei sijoita henkilömiina- ja rypälepommituotantoon

Nordea on lisännyt omalle sulkulistalleen myös henkilömiinoja ja rypälepommeja valmistavat yritykset sekä vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin syyllistyneitä yrityksiä.

Kirkon eläkerahasto kertoo sähköpostitse käsittelevänsä henkilömiinoja ja rypälepommeja vastuullisen sijoittamisen ohjeisiin kirjattun ihmisoikeusnormin kautta. Se tekee mahdolliseksi käsitellä myös muita esille nousevia aseita ilman, että niitä joudutaan kirjaamaan erikseen ohjeeseen.

Kirkon eläkerahasto ottaa nykyään huomioon myös epäsuoran sijoittamisen. Esille nostamamme ydinasesijoitukset oli tehty epäsuorasti ostamalla indeksirahastoa, joka sijoitti automaattisesti matemaattisen kaavan mukaan määrätyn taloudellisen painoarvon omaaviin yrityksiin eikä sijoittaja pystynyt kontrolloimaan sijoituksia. Kirkon eläkerahaston uudet vastuullisen sijoittamisen ohjeet kieltävät sijoitukset henkilömiina- ja rypälepommituotantoa omaaviin osakeindeksirahastoihin. Eläkerahasto kertoo sähköpostitse vaihtaneensa omat rahastonsa vuoden 2014 alussa. Henkilömiina- ja rypälepommituotannon poissulkeminen on yleinen käytäntö useissa sijoitusrahastoissa.

Suomessa rypälepommit ovat laillisia toisin kuin yli sadassa muussa maassa. Niiden tuotannossa avustaminen ja kannustaminen sijoittamalla on kielletty erikseen parissakymmenessä maassa. Viimeimmäksi Sveitsi ja Alankomaat säätivät sijoituskieltoain vuoden 2013 alussa.

Suomen asevalvontaraportti ei selvittänyt muiden suomalaisten institutionaalisten sijoittajien sijoituksia ja sijoituspolitiikkaa. Nostimme esille kirkon, koska se toi eettisen sijoittamisen Suomeen. Nordean nostimme esille, koska se joutuu päättämään rypälepommien tapauksessa noudattaako tiukempaa ruotsalaista vai Suomen lakia. Kummatkin ovat eettisen ja vastuullisen sijoittamisen edelläkävijöitä sekä toimivat hyvänä esimerkkinä muille alan toimijoille.

SOTILASMENORASITE

Suomen puolustusmenot olivat vuonna 2013 1,47 prosenttia bruttokansantuotteesta. Kasvua edelliseen vuoteen oli 0,1 prosenttia. SIPRI:n kansainvälisesti vertailukelpoisten lukujen mukaan Suomen sotilasmienot olivat 1,2 prosenttia bruttokansantuotteesta⁴⁴.

Puolustusministeriön alaisten menojen osuus valtion kaikista menoista oli 5,2 prosenttia vuonna 2013. Osuus pysyi samana edellisestä vuo-

desta.⁴⁵ Tässä laskelmassa eivät ole mukana asevelvollisuusjärjestelmän ylläpidosta aiheutuvat suorat kustannukset muille ministeriöille⁴⁶. Ne mukaan lukien sotilasmienorasite nousee noin 3,3 miljardiin euroon.

SOTILASMENORASITE 2013

Sodankäyntiin varautuminen vaikuttaa yhteiskunnan toimintaan ja talouteen hyvin laaja-alaisesti. Julkisuudessa käytiin vuosina 2012–2013 keskustelua väestönsuojien tarpeesta. Väestönsuojia rakentamalla varaudutaan suojelemaan siviiliväestöä ja varmistamaan yhteiskunnan toimintakykyä.

Ympäristöministeriön mukaan niiden rakentamiselle ei enää ole tarvetta ja erityisesti asuntopulasta kärsivällä pääkaupunkiseudulla niiden rakentamisen lopettamisen nähtiin alentavan rakennuskustannuksia.⁴⁷ Suomessa väestönsuojat rakennetaan poikkeuksellisesti muun rakentamisen yhteydessä, jolloin kustannukset tulevat rakennuttajan maksettavaksi. Omistusasuja maksaa väestönsuojasta asunnon neliöhinnassa 30 euroa. Suojan rakennuskustannukset ovat keskimäärin 2000 euroa neliömetriltä, josta noin puolet aiheutuu tilan varustamisesta poikkeusoloihin esimerkiksi erillisin ilmanvaihtolaittein. Hyötypuolella on mahdollisuus käyttää tilaa rauhanaikana, yleensä varastona. Kaiken kaikkiaan väestönsuojien rakentaminen maksaa yhteiskunnalle noin 75–90 miljoonaa euroa vuodessa.

Valtio selvitti väestönsuojien rakentamista vuoden 2013 aikana. Selvitystyöryhmä aloitti muistuttamalla Geneven yleissopimuksen eli sodan oikeussääntöjen velvoittavan valtioita suojelemaan siviiliväestöä aseellisen selkkauksen aikana.⁴⁸ Sisäasiainministeriön mukaan Suomen ei tule Ruotsin tavoin luopua väestönsuojien rakentamisesta, koska sodankäynnissä taistelut käy-

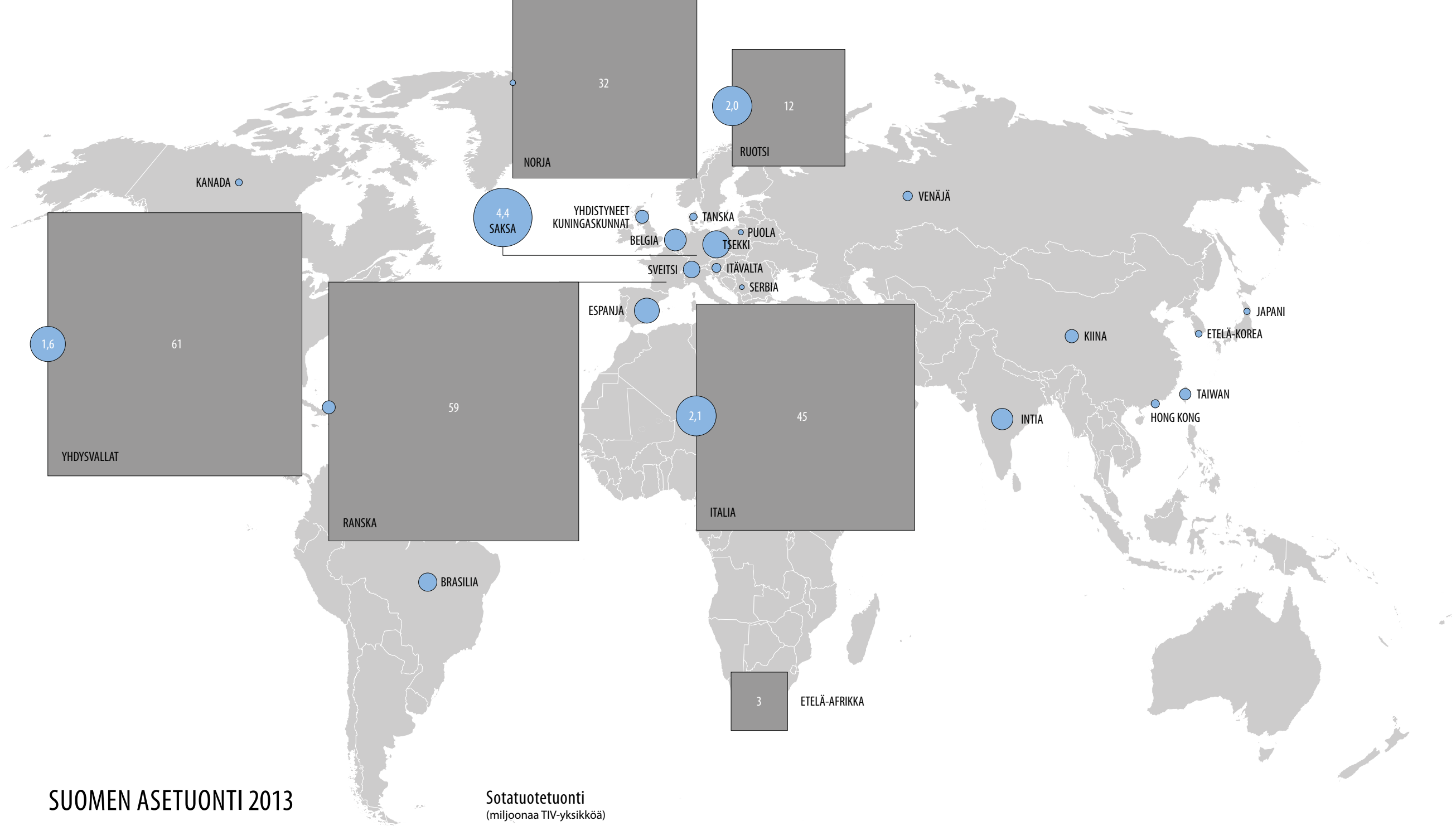
dään yhä useammin rakennetussa ympäristössä ja siviiliväestön tappiot voivat nousta suuremaksi kuin sotilaiden. Suurimpana uhkakuvana nähdään ilmapommitukset. Ydinsodan mahdollisuutta ei mainita, mutta se on ollut keskeinen syy suojien rakentamisen aloittamiselle.

Suomessa oli vuoden 2011 alussa kaikkiaan 48 000 väestönsuojaa ja niissä on suojapaikkoja 71 prosentille väestöstä. Suojapaikkoja oli alle 50 prosentille asukkaista 285 kunnassa. Suojapaikkoja ei ollut lainkaan 50 kunnassa.⁴⁹

Kansainvälinen toiminta

Suomi osallistuu konfliktien vakauttamiseen ja ennaltaehkäisyyn kansainvälisen kriisinhallinnan avulla. Vuonna 2013 tähän toimintaan käytettiin 62,8 miljoonaa euroa. Siitä merkittävin osa meni sotilaalliseen toimintaan, kun siviilikriisinhallintaan käytettiin 17,4 miljoonaa euroa. Summa sisälsi 0,3 miljoonaa euroa vaalitarkkailutyöhön ja lisäksi rauhanvälittämisen suurvallaksi pyrittiin 0,4 miljoonan euron avulla. Eduskunnassa käytiin keskusteluja sotilaallisten kriisinhallintaoperaatioiden ylläpitomenojen eli henkilöstökulujen siirtämistä paremman kokonaiskuvan saamiseksi ulkoasiainministeriön budjetista puolustusministeriön budjettiin.

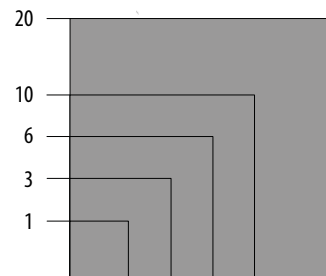
YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n laskelmien mukaan maailmassa oli vuoden 2013 lopussa 11,7 miljoonaa pakolaista ja 23,9 miljoonaa evakkoa. Kaikkiaan 42 miljoonaa ihmistä oli pakolaisjärjestön huolenaiheena.⁵⁰ Suomi ottaa vastaan niin väkivallan kuin muidenkin syiden takia paenneita. Tuemme myös jälleenrakennusta ja konfliktien ennaltaehkäisyä kehitys yhteistyövaroista sekä anamme humanitaarista apua konfliktien ja luonnonkatastrofien uhreille. Suomi tekee ja rahoittaa sodan räjähtämättömien jäänteiden raivausta miinatoiminnan nimissä.

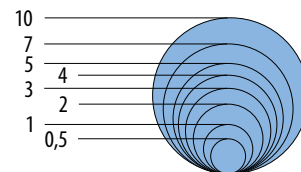
SUOMEN ASETUONTI 2013

Suomen asetuonnin arvo perustuu TIV-arvoihin (Trend Indicator Value). Se on SIPRI:n julkaisema dollarimääräinen tilastoarvo, joka on laskettu sotilaallisten resurssien tuotantokustannusten perusteella eikä siten välttämättä vastaa tehtyjen asekauppojen taloudellista arvoa. Mukana ei ole alle puolen miljoonan TIV:in tuonteja.

Sotatuotetuonti
(miljoonaa TIV-yksikköä)

Siviiliasetuonti
(miljoonaa euroa)

Patria pyrkii nousemaan maihin Yhdysvaltain merijalkaväen kanssa

VILLE UUSITUPA JA ANNE KOIVULA

Valtionyhtiö Patria Oyj pyrkii avaamaan näkyvän sillanpääaseman Yhdysvaltojen markkinoille. Se osallistuu yhdessä Lockheed Martinin kanssa Yhdysvaltain merijalkaväen tulevan maihinnousuun tarkoitettua panssariajoneuvon tarjouskilpailuun. Yhteistyö kertoo kuinka nykyinen sotatuotanto on verkostokeskeistä.

Yhdysvaltain merijalkaväen maihinnousukykyisellä AAV-rynnäköajoneuvolla kuljetaan aluksesta rantaan sotilaita ja kalustoa. Sitä voidaan käyttää myös maihinnousun jälkeisissä taisteluissa⁵¹. Merijalkaväen nykyinen ajoneuvo on ollut käytössä yli 40 vuotta ja sitä on yritetty korvata jo 1990-luvun lopulta lähtien. Elokuussa 2012 neljälle toimittajalle annettiin 3,5 miljoonan dollarin arvoinen ajoneuvon prototyypin kehitys- ja testisopimus.

SUOMALAIS-AMERIKKALAINEN "TUHO"

Yksi sopimuksen saaneista toimittajista oli Patria yhteistyössä yhdysvaltalaisen Lockheed Martinin kanssa.⁵² Niiden kehittämä ajoneuvo kantaa nimeä Havoc 8x8. Havoc voidaan suomentaa tuhoksi tai hävitykseksi.

Havocin runkona toimii Patrian valmistama panssaroitu modulaarinen ajoneuvo eli AMV. Se on Suomen lisäksi käytössä muun muassa Ruotsissa, Puolassa ja Etelä-Afrikassa. Ajoneuvon modulaarisuudella tarkoitetaan, että sitä pystytään muokkaamaan asiakkaiden vaihteleviin käyttötarpeisiin. Se voi siten toimia alustana niin miehistönkuljetukselle tai sotilas-ambulanssille, kuin Nemo-kranaatinheittimille tai panssaritorjuntaohjuksille.⁵³ Yksittäisen ajoneuvon käyttötarkoitusta voidaan sen käyttöänsä aikana vaihtaa muokkaamalla. Tällöin asevoimien ei tarvitse aina ostaa kokonaan uutta ajoneuvoa mikä auttaa hallitsemaan kustannuksia ja säästämään resursseja.

MONIKANSALLINEN PONNISTUS

Havoc-ajoneuvon valmistus ei ole yksistään amerikkalaisten ja suomalaisten välinen yhteistyöpro-

jekti. Kokemukset Irakista ja Afganistanista ovat osoittaneet ajoneuvojen joutuvan tienvarsi- ja muiden itsetehtyjen pommien kohteiksi. Israelilainen muovitehdas Plasan Sasa Ltd on yksi maailman johtavista ajoneuvojen suojien valmistajista. Yrityksen omistavat aivan Libanonin rajan tuntumassa olevan Sasan kibbutsin asukkaat.

Patria sai luvan viedä yritykselle panssariajoneuvon alustan osia⁵⁴ ja teknisiä piirustuksia sekä tietoja⁵⁵ vuonna 2012. Kummatkaan vientiluvat eivät näy Israelin kohdalla puolustusministeriön laatimissa raporteissa. Patrian varatoimitusjohtaja Jukka Holkeri vahvisti *Suomen asevalvontaraportille* kesällä 2014, että israelilaisyhtiö on ollut mukana Havocin kehittämisessä⁵⁶.

Plasan Sasan, Patrian ja Lockheed Martinin yhteistyö on hyvä esimerkki aiemmin valtioiden välisen sotatuotekaupan muuttumisesta yritysten väliseksi monenkeskeiseksi yhteistyöksi. Yhden yrityksen vastatessa kokonaistoimituksesta ja osien yhteensovittamisesta, muut korkeasti erikoistuneet yritykset valmistavat tarvittavia osajärjestelmiä. Projektissa voi olla mukana kymmeniä eri puolille maailmaa sijoittuneita yrityksiä.

Merijalkaväen tarjouskilpailussa Patrian vastuulla on ajoneuvon toimittaminen. Lockheed Martinin vastuulla puolestaan on ollut hankkeen yleinen läpivienti, järjestelmäintegrointi sekä taistelukykyyn liittyvistä lisäjärjestelmistä ja itse ajoneuvon tuotannosta huolehtiminen.⁵⁷

HANKITAANKO YKSI VAI KAKSI AJONEUVO-MALLIA?

Merijalkaväen uuden ajoneuvon hankintaohjelma on vuosien saatossa kantanut montaa eri nimeä. Aluksi se tunnettiin kehittyneen rynnäkömaihinnousuajoneuvon AAV-hankintaohjelmana. Sen jälkeen siitä tuli nopean toimintakyvyn taisteluaajoneuvon EFV-hankintaohjelma.

Hankintaohjelmien vaihtaminen kertoo sodankäynnin muutoksesta ja sen myötä muuttuneista merijalkaväen tarpeista sekä uusien komentajien mieltymyksistä. Keskeisin syy on kuitenkin ollut pyrkimys säästää kustannuksissa pyrkimällä tekemään yksi kaikkiin tarpeisiin sopiva ajoneuvo. Tässä ei onnistuttu ja toinenkin, EFV-hankintaohjelma, laitettiin jäihin liian suureksi nousseiden kustannusten takia vuonna 2011.⁵⁸

Tilalle perustettiin kaksi rinnakkaista ohjelmaa: maihinnousukykyisen taisteluaajoneuvon

KUVA: JARMO PYKÄLÄ

Patrian modulaarinen panssariajoneuvo AMV ja Nemo-kranaatinheitin Suomen Desing pääkaupunkivuoden teollisen muotoilun päänäyttelyssä Helsingin Kaapelitehtaalla.

eli ACV:n ja merijalkaväen miehistönkuljetusajoneuvon eli MPC:n hankintaohjelmat. Ensiksi mainitulla ajoneuvolla on tarkoitus siirtyä aluksesta maihin, kun taas jälkimmäisellä joukot siirtyisivät maihinnousun jälkeen taistelutehtävästä toiseen.⁵⁹

Yhdysvaltain sotilasmäärärahat eivät riittäneet MPC-hankintaohjelmaan ja se keskeytettiin kesäkuussa 2013. Merijalkaväki keskittyi maihinnousukykyisen taisteluaajoneuvon ACV:n ja kevyen taktisen JLTV-ajoneuvon hankintoihin. Se taas oli yksi yritys hankkia mahdollisimman hyvin tarpeita vastaava ja kustannukset kurissa pitävä ajoneuvo. Miehistönkuljetusajoneuvon MPC-hankintaohjelman keskeytys jäi lopulta lyhytaikaiseksi. Se käynnistettiin uudelleen maaliskuussa 2014.

Tällä kertaa ohjelma kantaa nimeä ACV Increment 1.1 eli Lisäys. Se on yritys saavuttaa kompromissi maihinnousu- ja miehistönkuljetusajoneuvojen hankintaohjelmien välillä. Rinnalle otettiin myös Increment 1.2, jossa kaavaillaan hankittavaksi samankaltaisia telaketjuajoneuvoja.⁶⁰

Vaikka tämän ohjelman ajoneuvon on oltava uintikykyinen, se ei kuitenkaan pääse omin avuin aluksesta rantaan ilman yhteysalusta, kuten ei olisi päässyt myöskään aiempi miehistönkuljetusajoneuvo.⁶¹ ACV-hankintaohjelman ajoneuvon pitää myös kyetä kuljettamaan kolmen miehistön jäsenen lisäksi kymmenen merijalkaväen sotilasta.⁶² Miehistönkuljetusajoneuvon vaatimuksena oli vain kaksi miehistön jäsentä sekä yhdeksän sotilasta. Pystyäkseen vastaamaan uusiin vaatimuk-

siin Lockheed Martinin ja Patrian on tehtävä ajoneuvoon vielä muutoksia.

MILJARDIKAUPPA

Alkuperäisessä miehistönkuljetusajoneuvon MPC-ohjelmassa Yhdysvaltojen piti hankkia 600 noin 4,5 miljoonan dollarin hintaista ajoneuvoa⁶³. Karkeasti arvioiden kauppahinta olisi noussut noin 2,7 miljardiin dollariin eli 2,1 miljardiin euroon⁶⁴. Patrian näkökulmasta se olisi ollut yhtiön historian merkittävin ulkomaanvienti. Aiemmin suurina puhuttujen Puolan ja Ruotsin ajoneuvokauppojen arvo liikkui noin parissa kolmessa sadassa miljoonassa eurossa.

Merijalkaväen nyt hankittavaksi kaavailtavan maihinnousuajoneuvon hinta on noin 5-6 miljoonaa dollaria. Hankittavaksi suunnitellaan noin 200 ajoneuvoa, jolloin kaupan kokonaisarvo tulee liikkumaan 1,1 miljardin dollarin eli 850 miljoonan euron tuntumassa. Alkuperäisen ACV-maihinnousuajoneuvon yksikköhinta olisi ollut noin 10 miljoonaa dollaria enemmän.

Uusinta ACV-maihinnousuajoneuvon kilpailutusta silmällä pitäen Havoc suoriutui vaativista maastorataesteistä Nevadassa syyskuussa 2014.⁶⁵ Tämän uusimman kilpailuvaiheen toimittajan valinta ja valmistuksen aloittaminen ovat suunnitteilla vuodeksi 2018.⁶⁶

Merijalkaväen ajoneuvohankinta on kestänyt jo kohta parikymmentä vuotta ja pelkästään viimeisen viiden vuoden sisällä hankintasuunnitelmat on laitettu moneen kertaan uusiksi, joten näytöksen viimeistä lukua ei kannata vielä kirjoittaa.

AMPHIBIOUS ASSAULT VEHICLE, AAV = maihinnousukykyinen rynnäköajoneuvo

ARMORED MODULAR VEHICLE, AMV = modulaarinen panssaroitu ajoneuvo

ADVANCED AMPHIBIOUS ASSAULT VEHICLE, AAV = kehittyneet rynnäkömaihinnousuajoneuvo

EXPEDITIONARY FIGHTING VEHICLE, EFV = nopean toimintakyvyn taisteluaajoneuvo

AMPHIBIOUS COMBAT VEHICLE, ACV = maihinnousukykyinen taisteluaajoneuvo

MARINE PERSONNEL CARRIER, MPC = merijalkaväen miehistönkuljetusajoneuvo

JOINT LIGHT TACTICAL VEHICLE, JLTV = kevyt taktinen ajoneuvo

ASEVALVONTA

Asevalvonnan tarkoituksena on rajoittaa aseiden tai sotilaallisten resurssien määrää ja niiden hallintaa. Asevalvonta kattaa sekä laajan joukon valtioiden välisiä sopimuksia että poliittisia julistuksia ja käytännön järjestelyitä. Asevalvonta voidaan jakaa viiteen pääryhmään, joissa kaikissa on yhteensä kymmeniä kansainvälisiä sopimuksia:

1. Aseiden ja niiden käytön rajoittaminen kansainvälisellä humanitaarisella oikeudella
2. Aseriisunta eli aseiden määrän pysyvä vähentäminen tai asekatégorian kieltäminen
3. Sotilasjoukkojen ja -kaluston sekä sotilaallisten toimien rajoittaminen
4. Aseiden, sotilaallisen infrastruktuurin ja teknologian siirtojen valvominen
5. Avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisääminen sotilaallisessa toiminnassa tietojenvaihdon ja seurantatoimien avulla

Aseita, niiden leviämistä ja käyttöä säätelevien sopimusten sisältöjä kehitetään vuosittain lukuisissa kokouksissa ja eri foorumeilla. Keskusteluiden aiheet ovat usein teknisiä ja vaikeasti ymmärrettäviä, mutta kokousasiakirjoista ja -puheista saadaan tietoa kansainvälisen diplomatian kulusta.

Kansainvälisiin asevalvontasopimuksiin liittyneiden ja liittyvien valtioiden määrät antavat osaltaan kuvaa siitä, millaista muutosta on havaittavissa kansainvälisissä normeissa ja poliittisessa

ilmapiirissä. Vuoden 2013 aikana keskusteltiin YK:n kansainvälisestä asekauppasopimuksesta, teknologian sotilaallisesta hyödyntämisestä autonomisissa aseissa sekä Syyriasta ja Iranista.

KANSAINVÄLINEN HUMANITAARINEN OIKEUS JA ASERIISUNTA

Valtioiden perustamat järjestöt ja kansalaisyhteiskunta ovat kritisoineet Genevessä toimivan YK:n aseriisuntakonferenssin toimintakyvyttömyyttä. YK:n asevalvontamekanismien rinnalle onkin ehdotettu humanitaarisen aseriisunnan aloitetta. Käytännössä tarkoituksena on sivuuttaa YK:n roolia asevalvonnan keskeisenä edistäjänä tai tässä tapauksessa jarruna. Taustalla on kansalaisyhteiskunnan YK-järjestelmän ulkopuolella humanitaarisin aloittein neuvotellut henkilömiina- ja rypälepommikieltosopimukset.

Humanitaarisen aseriisunnan aloite sivuuttaa ydinsulkusopimuksen epäkohdat ja aseriisuntakonferenssin kovaan turvallisuuspolitiikkaan perustuvan keskustelun: ”ydinaseriisunta vai non-proliferaation eli ydinaseiden leviämisen estäminen”. Aloitteella pyritään palauttamaan aseriisuntakeskustelut asian ytimeen eli tavanomaisten ja joukkotuhoaseiden aiheuttamiin inhimillisiin kärsimyksiin.

Joukko maita kokoontui käsittelemään ydinaseiden humanitaarisia vaikutuksia ensin Oslossa maaliskuussa 2013, sitten Meksikon Nayaritissa helmikuussa 2014. Sama maaryhmä kokoontuu

Muutokset asevalvontasopimuksissa

SOPIMUS	ALLEKIRJOITTANEITA MAITA	UUDET JÄSENET	RATIFIOINEITA MAITA	SUOMI
Asekauppasopimus	118	41	41	2013
Kemiallisen aseiden kieltosopimus	165	Somalia, Syyria	190	1995
Biologisen aseiden kieltosopimus	110	Kamerun, Nauru, Guyana, Malawi	168	1974
Ydinkoekieltosopimus	183	Brunei Darussalam, Tsad, Guinea-Bissau, Irak, Niue	162	1999
Tavanomaisia aseita koskeva sopimus	50	Kuwait, Sambia	117	1982
Rypälepommi-kieltosopimus	108	Nauru, Liechtenstein, Tsad, Andorra, Bolivia, Irak, Saint Kitts ja Nevis	84	Ei allekirjoittanut
Ulkoavaruuden aseistamisen kieltosopimus	89	Liettua	102	1967
Afrikan joukkotuho-aseeton vyöhyke	50	Kongo	37	Vain alueen valtiot voivat liittyä

seuraavan kerran joulukuussa 2014 Wienissä. Suomi ei ole liittynyt aloitteeseen, mutta osallistui Osloon ja Nayaritin kokouksiin.^{67; 68} YK:n turvallisuusneuvoston viisi pysyvää jäsenmaata sen sijaan boikotoivat näitä kokouksia avoimesti ja kollektiivisesti.⁶⁹

Aseriisuntakonferenssin 16 vuoden umpikuja ja Lähi-idän joukkotuhoaseettoman vyöhykkeen kokouksen koollekutsumisen epäonnistuminen kiristivät tunnelmaa ydinaseriisuntaa ja ydinaseiden leviämistä käsittelevissä kokouksissa. Egypti ilmaisi turhautumisensa marssimalla ulos ydinsulkusopimuksen vuoden 2015 tarkastelukonferenssin valmistelukokouksesta.

Sen jälkeen osapuolet ovat kokoontuneet kolmesti neuvottelemaan kokouksen järjestämisestä. Kokouksen koordinaattori alivaltiosihteeri Jaakko Laajavan mukaan kokousta valmistelevat tapaamiset ovat parantaneet ymmärrystä siitä, mitä mahdollisuuksia ja vaikutuksia Lähi-idän vakaudelle joukkotuhoaseettoman vyöhykkeen perustamisella olisi.⁷⁰ Laajava on toiveikas, että kaikki alueen valtiot saadaan neuvottelupöytään vuoden 2014 aikana sopimaan kokouksen koollekutsumisesta.⁷¹

Lähi-idän joukkotuhoaseettoman vyöhykkeen toteutuminen edistäisi alueen vakautta merkittävästi, mutta prosessilla on osansa myös ydinsul-

kusopimuksen legitimitettiin eli yleisen normin vahvistajana. Vyöhykkeen perustamisprosessi laitettiin liikkeelle samassa kokouksessa, jossa on sovittu ydinsulkusopimuksen muuttamisesta toistaiseksi voimassa olevaksi.⁷² Tämän vuoksi vyöhykkeen mahdollinen epäonnistuminen asettaisi kyseenalaiseksi myös muut ydinsulkusopimuksen tuottamat sitoumukset ja siihen nojaavat asetelmat. Vyöhykkeen onnistuminen taas vakiinnuttaisi sekä ydinasevaltioiden ydinsulkusopimukseen perustuvaa asemaa että ydinsulkusopimuksen perimmäistä tarkoitusta ydinaseiden leviämisen estomekanismina.

Fissiilimateriaali halutaan valvontaan

Eräät aseriisuntakonferenssin jäsenet ovat pitkään pyrkineet saamaan neuvottelumandaatin ydinaseen räjähdäaineena käytettävän fissiilimateriaalin FMCT-sopimukselle. Osa maista on kuitenkin vastustanut kysymyksen ottamista aseriisuntakonferenssin asialistalle. Karkeasti ottaen maat, joilla fissiilimateriaalia on yllin kyllin, tai jotka sitä eivät tarvitse, ovat sopimuksen kannalla. Fissiilimateriaalivarastojensa kartuttamista tavoittelevat valtiot tai ne, jotka eivät halua raportoida varastojensa kokoa, sen sijaan mielellään

lykkäisivät sopimusneuvotteluja mahdollisimman pitkään. Tosin epäselvää on, olisivatko jo olemassa olevat varastot osa sopimusta, vai koskisiko sopimus ainoastaan uutta tuotantoa.

Aseriisuntakonferenssin ulkopuolella on pyritty edistämään keskustelua asevalvontamekanismeista. YK:n yleiskokous perusti asiantuntijaryhmän selvittämään, miten fissiilimateriaalin FMCT-neuvotteluissa päästäisiin eteenpäin ja valtuutti pääsihteerin kartoittamaan jäsenmaiden kantoja⁷³. Sopimusneuvotteluja avoimesti vastustavan Pakistanin mukaan asiantuntijaryhmä ”ei tuo lisäarvoa sopimuksen sisällölle” vaan pikemminkin ”horjuttaa aseriisuntakonferenssin arvovaltaa ainoana monenkeskisenä neuvotteluelimenä.”⁷⁴

Olli Heinonen, Suomen edustaja asiantuntijaryhmässä, sen sijaan näkee ryhmän ”periaatteessa positiivisena aloitteena”, koska sen tarkoitus on ”luoda uutta puhtia” aseriisuntakonferenssin työhön. Keskustelujen yksityiskohdista ryhmä ei anna lausuntoja ennen loppuraporttia syksyllä 2015. Heinonen pitää tärkeänä, että ryhmä pystyy keskustelemaan ”vapaasti ilman ulkopuolisia paineita”. Raportin julkaisun jälkeen jää nähtäväksi, mitkä ovat yleiskokouksen ja aseriisuntakonferenssin seuraavat toimet.

Lisäksi YK:n yleiskokouksen perustama avoin työryhmä monenkeskisten aseriisuntaneuvottelujen edistämiseksi⁷⁵ kokoontui Genevessä kesän 2013 aikana. Työryhmän oli tarkoitus toimia lisävoimana aseriisuntakonferenssin kipukohtien selvittämisessä, mutta uudella mandaatilla eli toimeksiannolla⁷⁶ se työstettiin pääsihteerin selvitystyöksi jäsenvaltioiden mielipiteistä ja ideoista. Suomi osallistui avoimeen työryhmään osana maaryhmittymää, jonka ”rakennuspalikkalahestymistapa” pitäisi sisällään muun muassa ydinkoekiello- ja fissiilimateriaalisopimusten voimaantumisen, joukkotuhoaseettomien vyöhykkeiden perustamisen, kansainvälisen atomienergiajärjestön IAEA:n tekemän valvonnan vahvistamisen, aseriisuntakonferenssin palauttamisen sisällölliseen työhön sekä avoimuuden ja luottamuksen parantamistoimia⁷⁷.

Washingtonin vuoden 2010 ja Seoulin vuoden 2012 Ydinturvallisuuskokousten sarja jatkui Haagissa keväällä 2014. Mukana oli yli 50 valtion ylin johto, ja kokous sai aikaan yksimielisesti hyväksytyyn loppuasiakirjan. Asiakirjan mukaan ydin-

terrorismia pyritään ehkäisemään vähentämällä ydinmateriaalia, parantamalla ydinturvallisuutta ja tiivistämällä kansainvälistä yhteistyötä. Asiaan palataan seuraavassa kokouksessa vuonna 2016.⁷⁸ Sitä ennen aseriisuntakonferenssi työskentelee ”aikataulutettujen aktiviteettien”⁷⁹ parissa. Järjestely vaikuttaa muodollisesti edistykseltä, vaikka käytännössä näin ei välttämättä ole. Käytännössä aikataulutetut aktiviteetit tarkoittavat keskusteluja ennalta määrättyistä aiheista ilman varsinaisia neuvotteluita.

Suomi on ollut aktiivinen ydinasevalvontaan liittyvissä prosesseissa monella tavalla. Se on isännöimässä ydinterrorismia vastaan tarkoitettun GICNT-aloitteen kokousta vuonna 2015.⁸⁰

Iran neuvottelee uraanin rikastamisesta

Iran ja YK:n turvallisuusneuvoston pysyvät jäsenmaat sekä Saksa solmivat marraskuussa 2013 väliaikaisen sopimuksen, jonka avulla kansainvälinen yhteisö voisi varmistua Iranin ydinohjelman rauhanomaisuudesta. Sopimuksessa sovittiin myös maahan kohdistuneiden sanktioiden eli pakotteiden poistamisesta. Pysyvää ratkaisua ei kuitenkaan löydetty ensimmäisen määräajan puiteissa, vaan heinäkuussa 2014 sovittiin neljän kuukauden lisäajasta.

SaferGlobe-tutkimusverkostoon kuuluvan asiantuntija Tytti Eräston mukaan merkittävää on se, että turvallisuusneuvosto esitti toteuttamiskelpoisen ajatuksen mahdollisesta ratkaisusta⁸¹. Sen mukaan Iran pystyisi säilyttämään kykynsä uraanin rikastamiseen. Tämä avaa mahdollisuuden Iranin suostumiselle sopimukseen. Eräston mielestä ongelmallista on edelleen se, millaisissa rajoissa uraanin rikastus sallitaan. Tältä osin osapuolten välillä on edelleen suuria näkemyseroja.

Joukkotuhoaseen käyttö Syyriassa kavahdutti

Nobelin rauhanpalkinto myönnettiin vuonna 2013 kemiallisen aseiden kieltolain valvovalle OPCW-järjestölle⁸². Taustalla oli kemiallisen aseiden käyttö Syyrian sisällissodassa. Sen seurauksena Yhdysvallat ja Venäjä sopivat Syyrian kanssa sen riisumisesta kemiallisista aseista ja Syyriasta tuli 190. kemiallisen aseiden kieltosopimukseen liit-

tynyt maa. Tapausta voidaan pitää näyttönä kemiallisen aseiden kieltosopimuksen asettamista maailmanlaajuisista standardeista kemiallisen aseiden käytön tuomittavuudesta.

Helsingin yliopiston alainen Kemiallisen aseiden kieltosopimuksen instituutti VERIFIN osallistui YK:n tiedonhakuoperaation Syyriasta. Se analysoi näytteitä yhtenä OPCW-järjestön valitsemista laboratorioista.

Suomi lähetti pienen sotilasryhmän Välimerelle avustamaan Syyrian aseidenriisuntaoperaatiossa. Riihimäkeläinen Ekokem Oy puolestaan voitti YK:n tarjouskilpailun aseiden kemikaalien tuhoamisesta. Ekokemin mukaan ne eivät eroa sen tavallisesti käsittelemistä teollisuusjätteistä.

Suomi liittyi pitkän hampain aseidenriisunnan normiin

Suomi liittyi Ottawan henkilö- eli jalkaväkimiinat kieltävään sopimukseen 158. valtiona kesäkuussa 2012. Suomella oli liittymishetkellä 1 029 763 sopimuksen kieltämää miinaa. Suomi jätti 20 vuoden koulutusikänsä varten noin 17 000 henkilömiinaa varastoon, mitä kansainvälisesti pidettiin poikkeuksellisen suurena määränä.

Sakaramiinat puretaan, niiden laukaisimet toimitetaan metallinkierrätykseen ja panokset päätyvät koulutuskäyttöön. Sakaramiinojen syytyttimet ja kaikki putkimiinat tuhoetaan räjäyttämällä Kittilän Pokassa. Jäljelle jäävä metalliromu ja purettujen sakaramiinojen laukaisimet toimitetaan metallinkierrätykseen.⁸³

Suomen henkilömiinavarastoista oli huhtikuun 2014 mennessä tuhatta noin 90 prosenttia. Loput tuhoetaan vuoden 2015 loppuun mennessä. YK suosittelee asenneilmapiiirin muokkaamiseksi valtioita toteuttamaan aseidenriisuntaa julkisesti. Henkilömiinakieltosopimuksen solmimisesta Nobelin rauhanpalkinnon saanut järjestö ei silti päässyt seuraamaan niiden tuhoamista.

Suomessa kuultiin vuoden 2014 aikana muun muassa kansanedustajien esittävän, että Suomen tulisi irtaantua Ottawan sopimuksesta. Valtioiden irtaantuminen kansainvälisen humanitaarisen oikeuden sopimuksista on erittäin harvinaista, eikä Suomen asevalvontaraportin tiedossa ole ainuttakaan tapausta sopimusten 150-vuotisessa historiassa.

Vientirajoitukset

Tuotteisiin voi kohdistua vientirajoituksia tai vientikieltoja. Asevalvonnan kannalta tärkeimmät rajoituksia asettavat lait ovat Puolustustarvikkeiden vientilaki (282/2012), Laki kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta (562/1996) ja Ampuma-aselaki (1/1998). Ajantasainen lainsäädäntö löytyy Finlex-säädöstietopankista ja lisätietoja rajoitusten vaikutuksista ulkomaankauppaan löytyy Tullin verkkosivuilta (vienti -> vientirajoitukset).

Laissa mainittujen rajoitusten lisäksi voidaan väliaikaisesti rajoittaa tiettyjen tuotteiden vientiä tiettyihin maihin osana valtioiden välisten järjestöjen kuten YK:n ja EU:n määräämiä pakotteita. Lisätietoja pakotteista löytyy ulkoasiainministeriön verkkosivuilta (kansainvälinen yhteistyö -> kansainväliset pakotteet).

Rypälepommien kohtalo

Valtioiden on ollut mahdollista liittyä kuorma-ammukset eli rypälepommit kieltävään Oslon sopimukseen joulukuusta 2008 lähtien. Vuosittain sen on allekirjoittanut noin kymmenen maa. Sen ovat ratifioineet eli tuoneet osaksi kansallista lainsäädäntöään esimerkiksi Ruotsi, Norja, Tanska ja Sveitsi sekä Afganistan ja Irak.

Rypälepommit kieltävällä sopimuksella tähdätään parempaan kansainvälisen humanitaarisen oikeuden noudattamiseen, koska rypälepommien tytärammukset eivät erottele siviili- ja sotilaskohteita toisistaan. Ne voivat levitä laajalle alueelle ja jäädä räjähtämättä. Siviiliuhrien määrä on tästä syystä korkea. Tytärammuksiin on kehitetty isetuhomekanismeja, jotka tuhoavat ammuksen määrätyn ajan jälkeen, mutta laitteet ovat toimineet huonosti. Räjähtämättömien tytärammusten raivaaminen on hidasta ja kallista. Valtiot ovat myös usein jättäneet raivaamisen tekemättä.

Suomi viivytteli aikoinaan henkilömiinat kieltävään sopimukseen liittymistä, koska kyseiset aseet nähtiin tärkeäksi Suomen kansallisen puolustuksen uskottavuudelle. Niiden hävittämistä sekä muun sotakaluston hankkimista pidettiin hitaana ja kalliina.⁸⁴ Rypälepommikieltosopimukseen

kohdistuvan vastahakoisuuden voidaan arvella pohjautuvan samankaltaiseen argumentaatioon, vaikkakin viestintä valtionhallinnon suunnalta on ollut hiljaista.

Tasavallan presidentti sekä ulko- ja turvallisuuspoliittinen ministerivaliokunta arvioivat Suomen kantaa rypälepommikieltosopimukseen vuosittain⁸⁵. Puolustusministeriö ja puolustusvoimat ovat omalla taholla seuranneet tilanteen kehitystä. Niiden mukaan ”rypäleaseilla on Suomelle edelleen tärkeä operatiivinen merkitys”, eikä Suomella ”ole tällä hetkellä edellytyksiä allekirjoittaa Oslon sopimusta ilman, että vaarannettaisiin sotilaallisen maanpuolustuksen uskottavuus ja Suomen puolustuskyky”.⁸⁶ Käytännössä Suomi kannattaa kansainvälisillä foorumeilla aseidenriisuntaa, mutta ei ole valmis itse sitä toteuttamaan turvallisuuspoliittisista syistä.

SOTILAALLISEN TOIMINNAN RAJOITTAMINEN JA LUOTTAMUKSEN LISÄÄMINEN

Teknologian ja automaation kehityksen myötä useiden maiden asevoimat pyrkivät laajentamaan aseistustaan esimerkiksi kauko-ohjattavilla hävittäjillä ja autonomisilla eli itsenäisesti ilman ihmisen ohjausta toimivilla aseilla. Useat kansalaisjärjestöt ovat käynnistäneet kampanjoita autonomisia aseita vastaan siinä toivossa, että aseet kiellettäisiin ennen niiden laajamittaisempaa kehittämistä, valmistusta ja sisällyttämistä osaksi sotilaallista toimintaa.

Kauko-ohjattavien hävittäjien käyttöä on perusteltu muun muassa omien sotilasuhrien välttämiseksi, aseiden tarkkuudella ja tehokkuudella sekä sivullisten uhrien välttämiseksi. Asejärjestelmien vastustajat taas vetoavat humanitaariin syihin kuten korkeisiin siviiliuhrimääriin, aseellisen voimankäytön kynnyksen madaltumiseen ja lähtökohtaiseen konesodan koettuun epäeettisyyteen. Kumpaakin osapuolta ovat pohdituttaneet oikeudelliset näkökohdat siitä, onko sodan sääntöjen noudattamisesta vastuussa kone, sitä toiselta puolelta maailmaa ohjaava ihminen vai aseellisen voiman käytöstä päättänyt komentaja.

Erityisesti Yhdysvaltojen kauko-ohjattavilla hävittäjillä tekemät hyökkäykset Pakistanissa ja Jemenissä ovat keränneet huomiota siviiliuhri-

lukemien johdosta. Yli 50 maalla on saatavilla kauko-ohjattavien hävittäjien kehittämiseen ja niiden käyttöön tarvittavaa tekniikkaa.⁸⁷ EU:ssa kannat kauko-ohjattavien hävittäjien kehittelyyn ja käyttämiseen vaihtelevat, mutta EU:kin toteuttaa omaa kehitysohjelmaansa.⁸⁸ Myös Patria on kehittänyt ja valmistaa kauko-ohjattavaa valvontalentokonetta.⁸⁹ Sille on viimeisten vuosien aikana myönnetty esittelyvientilupia useampaan maahan.

Suomen asevoimat ovat ostaneet 30 miljoonalla eurolla kauko-ohjattavia tiedustelulentokoneita israelilaiselta Aeronauticsilta. Ne pystytään lähettämään lentoon kädestä, joten pienikokoisina ne soveltuvat maajoukkojen käyttöön taistelukentän valvomiseen ja tilannekuvan luomiseen. Aiemmin Suomeen on hankittu tykistön tulenjohtamiseen kauko-ohjattavia Ranger-valvontalentokoneita.

Sodankäynnin tulevaisuus mietitytti myös päättäjiä. Eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan mietinnön⁹⁰ mukaan ”asevalvontaa on kehitettävä vastaamaan uuden aseteknologian ja kyberturvallisuuden haasteita”. Valiokunta toteaa erityisesti kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnan merkityksen kasvavan kyberturvallisuuden ja uusien tekniikoiden myötä. Ulkoasiainvaliokunta myös edellytti Suomen asevoimat ja yritykset selvittämään entistä tarkemmin kansainvälisen humanitaarisen oikeuden määräysten vaikutukset sotatuotteiden kehitykseen.

Ahvenanmaan saarten demilitarisointi

Sotilaallista toimintaa on rajoitettu Ahvenanmaan saarilla⁹¹ kansainvälisen oikeuden nojalla. Alueen demilitarisointi tarkoittaa, ettei sitä saa linnoittaa ja sotilaallinen läsnäolo on vahvasti rajoitettu.

Ahvenanmaan saaret demilitarisointiin ensimmäisen kerran Venäjän antamalla yksipuoleisella sitoumuksella Krimin sodan jälkeen vuonna 1856. Sen allekirjoittivat myös Ranska ja Iso-Britannia. YK:n edeltäjä Kansainliitto päätti ensimmäisen maailmansodan jälkeen vuonna 1921, mihin valtioon Ahvenanmaan saaret kuuluvat. Samalla kun kansainvälinen yhteisö liitti saaret Suomeen, se päätti toteuttaa alueen demilitarisoinnin ja neutralisoinnin. Neutralisointi tarkoittaa sopimusosapuolten sitoutuneen pitämään alueen myös

sodassa itse sotatapahtumien ulkopuolella. Neuvosto-Venäjä ei ollut sopimuksen osapuoli, mutta se solmi demilitarisoinnista sopimukset Suomen kanssa Moskovassa vuonna 1940 ja Pariisissa rauhansopimuksessa vuonna 1947.

Ahvenanmaalaiset miehet on vapautettu asevelvollisuuden suorittamisesta, mutta tämä ei johdu demilitarisoinnista vaan siitä, ettei Suomi ole kyennyt järjestämään heille täysin ruotsinkielistä varusmiespalvelusta⁹². Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan maakunnan ainoa virallinen kieli on ruotsi. Suomi ei myöskään järjestänyt ahvenanmaalaisille miehille varusmiespalvelusta korvaavaa siviilipalvelusta vuoden 2013 aikana.

Ahvenanmaan maakuntahallitus ilmoittaa demilitarisoinnin mahdollisista loukkauksista sopimusta valvovalle valtiolle. Niitä ovat vuoden 1921 sopimuksen allekirjoittaneet Italia, Latvia, Puola, Ranska, Ruotsi, Saksa, Suomi, Tanska, Viro ja Yhdistynyt kuningaskunta. Tätä raporttia varten ei selvitetty, loukkattiinko sopimusta vuoden 2013 aikana.

Demilitarisointisopimuksen mukaan Suomi on velvollinen huolehtimaan alueen sotilaallisesta käyttämättömyydestä. Sopimuksen artiklojen mukaan se voi tietyissä tilanteissa lähettää sotilasjoukkoja ja -kalustoa Ahvenanmaan saarille. Suomi toimi velvoitteen mukaisesti ainakin toisen maailmansodan aikana. Huhtikuussa 2014 hyväksyttiin kapteeniluutnantti Alexander Lindgrenin esiupeeerikurssin lopputyö, jossa hän käsitteli valmiuden kohottamisen mahdollisuuksia oikeudellisesta näkökulmasta.

Yli tuhat valvontalentoa kasvatti luottamusta

Avoin taivas -sopimuksen tarkoituksena on lisätä luottamusta ja turvallisuutta antamalla valtioille mahdollisuus tehdä toistensa ilmatilassa tarkkailu- ja valvontalentoja. Sopimus allekirjoitettiin Helsingissä vuonna 1992 ja siihen oli vuoteen 2014 mennessä liittynyt 34 valtiota. Suomi on ollut mukana Avoin taivas toiminnassa 1990-luvulta lähtien, mutta liittyi siihen virallisesti vuonna 2003.⁹³

Sopimusvaltiot sallivat omassa ilmatilassaan vuosittain viisi tarkastuslentoa, vastaavasti valtiot saavat tehdä viisi lentoa muiden sopimusvaltio-

den ilmatilassa. Lennot suoritetaan aseistamattomalla lentokoneella isäntämaan valvonnassa ja sopimuksessa määritellyllä kuvauskalustolla sekä ennalta ilmoitetun lentosuunnitelman mukaisesti aikaisintaan 72 tunnin varoitusajalla.⁹⁴ Kuvaustietoja voidaan käyttää sotilaallisen tiedon keräämiseen, konfliktien estämiseen, kriisinhallintaan ja ympäristönsuojeluun. Kuvia voidaan myös myydä sopimukseen kuuluville valtioille.

Tuhannes Avoin taivas lento tehtiin elokuussa 2013. Saman vuoden aikana Venäjä lensi tarkastuslennon Suomessa ja Virossa⁹⁵. Lentopostin mukaan venäläisten 17-henkinen ryhmä lensi Antonov An-30B-valvontakoneella Helsinki-Vantaalta käsin heinäkuussa⁹⁶. Suomalaiset lentävät säännöllisesti Venäjällä⁹⁷.

ASEKAUPAN VALVONTA

Sodankäynnissä käytetään monia tuotteita, joista vain osan kauppaa valvotaan. Suomen näkökulmasta yksi tärkeimmistä asevalvontasopimuksista on joulukuussa 2008 säädetty Eurooppa-neuvoston yhteinen kanta sotilasteknologian ja puolustustarvikkeiden viennin valvontaa koskevien sääntöjen määrittämisestä (2008/944/YUTP).

Yhteisessä kannassa määritellään, millä kriteereillä EU-maat saavat viedä sotatuotteita Euroopan talousalueen ulkopuolelle. Se ei siis koske EU-maiden välillä tapahtuvaa vientiä, vaikka myös siihen voi liittyä ihmisoikeuksien toteutumisen turvaamisen kannalta haasteita. Se ei myöskään koske hankintoja. Yhteisen kannan perusteella ei siten voida arvioida esimerkiksi Suomen vientiä Unkariin tai Suomen Israelista tekeviä hankintoja. Yhteisessä kannassa määriteltyjä kriteereitä ei voi myöskään käyttää arvioitaessa muiden maiden, esimerkiksi Venäjän ja Yhdysvaltojen, vientejä, koska vain EU:n jäsenmaat ovat yhteiseen kantaan sitoutuneet.

Yhteisen kannan soveltamisen selkeyttämiseksi EU ylläpitää sotilastuotelistaa, jossa määritellään, minkä tuotteiden vientiä on valvottava. EU päivittää listaa säännöllisesti ja merkittävämpi päivitys tehtiin huhtikuussa 2014. Listassa ei luetella yksittäisiä tuotteita vaan kansalliset lupaviranomaiset päättävät, onko tiettyä tuotetta pidettävä listassa tarkoitettuna valvonnan alaisena tuotteena vai ei. Esimerkiksi Suomi on kansallisella päätöksellä

Suomen aseviennin läpinäkyvyys

RAPORTOINTI				
Vastuuviranomainen raportoi	kyllä	* ei	kyllä	ei
suomeksi ja ruotsiksi	ei	ei	kyllä	ei
englanniksi	kyllä	ei	ei	ei
LÄPINÄKYVYYS				
Raportti saatavilla verkosta 30.6. mennessä	ei	ei	ei	ei
Tietopyyntöön vastattu lakisääteisessä ajassa	ei	kyllä	ei	ei
Vientiluvat julkisia asiakirjoja	kyllä	ei	ei	ei
KATTAUUS				
Sisältää taustatiedot (lainsäädäntö)	kyllä	ei	kyllä	ei
Kauttakulku	ei	ei	ei	ei
Jälleenvienti	ei	ei	ei	ei
Kielteiset vientilupapäätökset	ei	kyllä	ei	ei
Lupien yhteismäärä (kpl)	kyllä	ei	ei	ei
Lupien jakautuminen maittain	ei	ei	ei	ei
Lupien jakautuminen materiaalikategorioittain	kyllä	ei	ei	ei
Tuotteiden kappalemäärä	ei	ei	ei	ei
Toteutunut vienti (kpl)	ei	ei	ei	ei
Toteutunut vienti (€)	kyllä	ei	ei	ei
TIEDOT YKSITTÄISESTÄ VIENNISTÄ				
Tuotteen yksilöivä tieto	ei	kyllä	ei	ei
Tuotteen viejä	kyllä	kyllä	ei	ei
Tuotteen vastaanottaja	kyllä	ei	ei	ei
Loppukäyttömaa	kyllä	kyllä	ei	ei
Tuotteen loppukäyttäjä	kyllä	ei	ei	ei

■ kyllä

■ ei

* Raportin sijasta julkaistaan tilasto ja tämä arviointi on tehty sen perusteella.

□ Tietoa ei saatu tai kohta ei päde kyseiseen tuotteeseen

katsonut teleskooppimastojen olevan valvonnan alaisia. Puolustusministeriö tarkensi käsitystään ja vapautti mastot vientivalvonnasta. Aiempi päätös oli asettanut suomalaisyritykset eriarvoiseen asemaan muiden maiden viejien kanssa.

Teleskooppimastoille oli myönnetty vuosittain useita vientilupia lukuisiin maihin. Yksi merkittävimmistä viime vuosien kaupoista oli 945 000 euron arvoinen teleskooppimastojen vienti Irakiin vuonna 2010. Mastot vietiin Etelä-Koreaan, jossa ne asennettiin osaksi Irakin tulevaa sotilasviestintäjärjestelmää. Vientilupaa ei käsitelty valtioneuvostossa, koska tuotteet eivät kuuluneet tuhoa tuottaviin materiaaliuokkiin. Mastoja valmistavan joensuulaisyrittäjän mukaan niistä viedään 99 prosenttia sotilaskäyttöön.

Suomen aseviennin läpinäkyvyys heikkeni vuonna 2013. Tämä tapahtui siitä huolimatta, että Suomi ajoi samaan aikaan näkyvästi YK:n asekauppasopimusneuvotteluja, joiden keskeinen tavoite on lisätä läpinäkyvyyttä.

Puolustusministeriö ei edelleenkään raportoinut jälleenviennistä. Vientilupia myönnettiin yhä esimerkiksi maininnalla ”varusteineen” määrittelemättä sen tarkemmin, mistä varusteista ja määristä oli kyse. Tällaiset vientiluvat siirtävät viejille viranomaisille kuuluvaa päätäntävaltaa. Ne myös vaikeuttavat tullitarkastajien työtä rajalla arvioitaessa vastaavatko lasti ja lupa toisiaan.

Uutena ilmiönä yhdessä Sveitsiin annetussa luvassa vastaanottajaksi määriteltiin yrityksen ”yhteishenkilö”. Tällaiset luvat heikentävät teknistä riskiarviota, jossa on olennaista arvioida keiden käsiin sotatuotteita saa viedä. Tämän tulisi olla viranomaistehtävä eikä vastaanottajaa tulisi siksi jättää avoimeksi ja siten yrityksen itsensä päätettäväksi.

Asekauppasopimus lisää valtioiden raportointivelvollisuutta ja nykytilanteen valossa Suomen selviytyminen tehtävästä on haasteellista. Poliisihallitus ei saanut vuoden 2013 vientilupatilastoa valmiiksi syyskuun loppuun mennessä. Tiedot eivät ole tärkeitä vain läpinäkyvyyden varmistamiseksi vaan olennaisia laittoman asekaupan torjunnassa. Ilman tilastoja on vaikea havaita muutoksia asevirroissa ja yhdistää tietoja kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden torjunnasta saataviin tietoihin. Poliisihallitus kertoi syyksi resurssipulan ja tarpeen priorisoida tehtäviä.

KORRUPTIO

Kulunutta vuotta väritti Patria Oyj:hin kohdistuneet rikostutkinnat ja oikeudenkäynnit niin Suomessa kuin ulkomailla.

Turun hovioikeus hylkäsi syytteet lahjonnasta vuosina 1998-2004 toteutetuissa Egyptin tykkikaupoissa. Oikeuden mukaan vain ulkomaisia virkamiehiä voi lahjoa, mutta Patria ei oikeuden saaman käsityksen mukaan ollut ymmärtänyt egyptiläisen yhtiön johdon olevan myös virkamies. Egyptissä asevoimat ovat tunnettuja businessimperiumistaan ja ne pyrittävät jopa maitotiloja ja lomahotelleja. Kolme valtionyhtiö-Patrian entistä johtajaa sai tuomiot kirjanpitorikoksista tai avunannosta niihin. Yksi henkilö vapautettiin syytteistä.

Asekauppojen edistämiseen käytettyjen rahojen alkuperän peittelemiseen liittyy usein talousrikoksia. Patrian Slovenian panssariajoneuvokaupoihin liittyvä korruptio tuli ilmi, kun ulkomainen pankkivirkailija kiinnitti huomiota outoon rahoilukentteeseen. Slovenialainen tuomioistuimien tuomitsi maan entisen pääministerin Janez Janšan lahjusten ottamisesta kahdeksi vuodeksi vankilaan. Samoin se tuomitsi maan asevoimien upseereista Tone Krkovičin ja Ivan Črnkovičin vajaan kahden vuoden rangaistuksiin. Patriaa sen sijaan ei ole yhtiönä tuomittu lahjonnasta sen enempää tässä kuin muissakaan tapauksissa.

Hämeenlinnan käräjäoikeus hylkäsi Slovenian tapauksesta yhtiötä vastaan nostetut syytteet tammikuussa 2014. Vain paria kuukautta myöhemmin Jansan tuomio vahvistettiin ylempään slovenialaisessa oikeusasteessa. Hämeenlinnan käräjäoikeuden tuomiosta valitettiin ja ne siirtyivät hovioikeuteen. Käräjäoikeus sai tilalle Patrian kolmannen, Kroatian kauppoihin liittyvän, lahjusoikeudenkäynnin syksyllä 2014. Taustalla oli Patrian ja General Dynamicin taistelu Euroopan panssariajoneuvomarkkinoista.

Valtio, sen omistajaohjauksesta vastaava yksikkö ja ministerit sekä Patrian pääasiakas puolustusvoimat ovat olleet tapauksista vaitonaisia. Ottaen huomioon rikosten vakavuuden ja kohteena olleet summat, on muiden valtionyhtiöiden ympärillä nähty suurempia kohuja paljon pienemmistä asioista.

Myös kotimaisissa kaupoissa on tullut esille lahjontaa ja väärinkäytöksiä. Maavoimien mate-

riaalilaitoksessa työskennellyt everstiluutnantti tuomittiin hovioikeudessa vajaan kahden vuoden ehdolliseen vankeusrangaistukseen lahjuksen ottamisesta ja virkarikoksista panssarivaunujen romutusjupakassa. Oikeus tuomitsi lahjonnasta Stena Recycling Oy:lle yhteisöosakon ja päiväsaakoja sen silloiselle toimitusjohtajalle. Samoin kaksi Stenan työntekijää saivat hieman yli vuoden ehdolliset vankeustuomiot yrityssalaisuuden rikkomisesta ja törkeästä petoksesta väärennettyään tarjouskilpailun asiakirjoja. Tuomitut joutuivat maksamaan mittavia vahingonkorvauksia.

Rikokset tapahtuivat syksyllä 2006 ja alkuvuodesta 2007. Tuolloin maavoimien materiaalilaitoksen esikunta kilpailutti ammunnoista kertyvien hylsyjen metalliromun keräämisen. Samassa yhteydessä kilpailutettiin satojen aikoinaan Neuvostoliitosta ja Itä-Saksasta hankittujen panssariajoneuvojen ja panssarivaunujen romutus. Kaksi-vuotisen sopimuksen arvon arveltiin olleen 6-8 miljoonaa euroa. Tarkkaa summaa ja puolustusvoimien kärsimää vahinkoa ei saatu selville muun muassa voimakkaasti nousseiden metallien maailmanmarkkinahintojen ja kerätyn romun määrän seurantaan liittyneiden epäselvyyksien takia. Patruunoiden hylsyille myönnettiin vientilupia muun muassa Etelä-Koreaan.

LAITTOAMAN ASEKAUPAN TORJUNTA

Asevalvonnessa ja asekaupassa on alettu puhua enemmän aseiden elinkaaren hallinnasta. Yksittäisen aseiden käyttöikä voi olla jopa kymmeniä vuosia ja tänä aikana se voi vaihtaa useita kertoja haltijaa sekä käyttötarkoitusta. Toisen maailmansodan aikaisia sotilaskiväärejä ja -pistooleja kerätään yhä konfliktialueilta.

Suomessa vuoden 2013 aikana esille tuli yleistynyt sodan räjähtämättömien jäänteiden kerääminen ja kauppa. Toisen maailmansodan aikaisia patruunoita, tykin ammuksia ja kranaatteja löytyy erityisesti Pohjois-Suomen alueelta. Ne ovat pääosin saksalaisten sotajoukkojen jäljiltä jääneitä. Muualta Suomesta taas löytyy venäläisten lentopommeja, joita löydetään usein rakennus- tai tietyömaalta.

Oma lukunsa ovat puolustusvoimien itsensä jälkeensä jättäneet sotaromut. Ammuksia ja rä-

jähteitä upotettiin pitkään vesistöihin, kunnes ympäristönormit kiristyivät ja niitä alettiin hävittää räjäyttämällä Kittilän Pokassa. Kemissä yksi ihminen kuoli ja toinen loukkaantui heidän purkaessaan löytämänsä tykin ammusta syksyllä 2013. Sodan räjähtämättömät jäänteet ovat puolustusvoimien omaisuutta ja niiden hallussapito on rikos.⁹⁸

Vuoden aikana keskustelu laittomasta asekaupasta aktivoitui myös eduskunnassa, mutta Suomen viranomaisilla ei edelleenkaan ole ajantasaista kuvaa sen laajuudesta⁹⁹. Yhteiskunnallisen uhan muodostaa pieni asekaanta. Se koostuu aseista, jotka ovat eri tavoin joutuneet viranomaisten lupahallinnan ulkopuolelle.

Asevalvonnan yhtenä tavoitteena on edistää aseturvallisuutta ja kerätä tarpeettomaksi muutuneet aseet sekä räjähteet pois. Suomeen on säädetty 2000-luvun alkupuolella niin kutsuttu armovuosilaki, jonka turvin kansalaiset voivat luovuttaa poliisille ilman rangaistusta tarpeettomia aseita, niiden osia ja ampumatarvikkeita sekä räjähteitä. Turvallisuussyistä niitä ei pidä itse lähteä viemään poliisille vaan pyytää viranomaisia noutamaan ne.

Haastavampi ongelma sisäiselle turvallisuudella on rajat ylittävä laitton asekauppa. Ranska ja Välimeren maat ovat huolestuneet laittoman asekaupan kasvusta Balkanilta ja Pohjois-Afrikasta. EU:n Policy Cycle -ohjelma pyrkii kitkemään laitonta asekauppaa ja järjestäytyneitä rikollisuutta.

Erityisesti esille on noussut deaktivoitujen eli toimintakunnottomiksi tehtyjen ampuma-aseiden re- eli uudelleen aktivointi. Säännökset kiristyivät vuonna 2010, mutta ennen sitä deaktivoitua aseita on päätynyt reaktivoituihin viranomaisten haltuun Suomessa ja eritoten Länsi-Euroopassa. Reaktivointia on helpottanut EU-maiden erilaiset ampuma-aselait. Aseita on voinut reaktivoida ostamalla sellaisia osia, joihin ei tarvita lupaa eri maista¹⁰⁰. Komissio julkaisi lokakuussa 2013 laajan listan tarpeista ja keinoista laittoman asekaupan kitkemiseksi¹⁰¹.

Suomessa Itella Posti Oy kielsi aseiden, niiden osien, varusteiden ja patruunoiden lähettämisen postitse vuonna 2011. Kiellon valvontaa tehostet-

tiin vuonna 2012. Itella perustelee kieltoa niiden aiheuttamalla vaaralla kuljetuksen aikana. Perusteluista ei selviä, miten metallinen ase-esine eroaa esimerkiksi metallisesta polkupyörästä vaaraa aiheuttavilta ominaisuuksiltaan. Viestintävirasto katsoi Itellan toimivan postilain mukaan.¹⁰² Kun laillisia aseita ei voi lähettää huoltoon tai ostajalle postitse, se voi aiheuttaa tulevaisuudessa laittoman asekaupan torjunnalle haasteita. Ensinnäkin muiden kuljetuspalveluiden käyttäminen nostaa aseiden hintoja, mikä vaikuttaa laittomien aseiden kysyntään. Toiseksi kuljetuspalveluiden tarve ei katoa, jolloin syntyy uusia kuljetusratkaisuja. Nämä eivät välttämättä ole niin hyvin valvottavissa kuin postilähetykset, jolloin laittoman kaupan harjoittaminen saattaa käydä jopa nykyistä helpommaksi.

Suomi on kauttakulkumaa

Tulli pysäytti tarkastettavaksi kymmenkunta laittomaksi epäiltyä aselastia parin viime vuoden aikana. Tarkastuksia tehdään usein tavaroihin liittyvien vientirajoitusten ja -kieltojen valvonnan yhteydessä. Vuonna 2013 tutkittavaksi otettiin kaksi puolustustarvikkeiden maastavientirikosta. Vuotta aikaisemmin vastaava määrä oli kolme juttua.

Syyskuussa 2014 tullin rikostorjunnan talousrikostutkintayksikössä oli käynnissä kolme esitutkintaa puolustustarvikkeiden luvattomasta kauttakuljetuksesta. Tapauksia tutkitaan puolustustarvikkeiden epäiltyinä maastavientirikoksina. Viimeisin käynnistetty esitutkinta koskee Ukrainaan matkalla ollutta sotatuotelastia, joka pysäytettiin kesäkuussa 2014. Päivittäisen rajavalvonnan yhteydessä paljastunut reilu tuhannen kilon painoinen lasti sisälsi ilmataisteluohjusten hakupäitä.

Esitutkinnassa selvitetään muun muassa millaisia ohjusjärjestelmän osia kontissa oli, kuka olisi ollut lastin vastaanottaja, minkä vuoksi osia kuljetettiin Vietnamista Ukrainaan sekä lentoyhtiön mahdollista osallisuutta lupien puuttumiseen. Lasti päästettiin matkaan syyskuussa 2014, kun puolustusministeriö oli myöntänyt sille kauttakuluvan.

”Esitutkinat tämän tyyppisissä tapauksissa kestävät usein vähintäänkin puolesta vuodesta

kahteen vuoteen. Oikeusapumenettelyjen johdosta tutkinta-ajat saattavat venyä huomattavan pitkiksi”, tullin rikostorjuntapäällikkö Petri Lounatmaa kertoo.

Esitutkintoja hankaloittaa epäselvä vientilainsäädäntö, jossa ei määritellä sitä, kenen vastuulla vienti- tai kauttakuljetusluvan hakeminen on. Laki uusittiin vasta vuonna 2012. Lainvalmisteluun oman lausuntonsa antanut lentoyhtiö Finnair kiinnitti huomiota juuri tähän kohtaan. Puolustusministeriö ei kuitenkaan muuttanut esitystään. Viime vuosina lähinnä huolinta- ja kuljetusyhtiötä vastaan on nostettu syytteitä, kun myyjät ja ostajat ovat jääneet rikosoikeudellisen vastuun ulkopuolelle.

Asesalakuuljetukset jäävät usein selvittämättä

Rahtialus M/S Thor Libertystä löytyi sattumalta Patriot-torjuntaohjuksia Kotkan satamassa joulukuussa 2011. Poliisi sai esitutkinna valmiiksi muutamassa viikossa joulunpyhistä huolimatta. Valtakunnansyyttäjä tiedotti aivan tammikuun 2012 ensimmäisinä työpäivinä nostavansa syytteet. Heti tämän jälkeen valtioneuvosto myönsi ohjuksille kauttakuluvan. Alus pääsi jatkamaan Saksasta alkanutta matkaansa ohjusten määränpäähän Etelä-Koreaan.

Valtakunnansyyttäjän nostamat syytteet koskivat aluksen 150 tonnin pikriitin eli kaksikäyttötuotteeksi määritellyn nitroguanidiinin huo-

Ongelma ei ole se, etteivätkö myyjä- ja ostajamaa tiedä niistä vaan se, etteivät mailman muut valtiot tiedä niistä.

limatonta pakkaamista. Käräjäoikeus tuomitsi aluksen päällystön vuonna 2012, mutta hovioikeus vapautti heidät vielä saman vuoden aikana. Ohjusten luvattomasta kauttakulusta sen sijaan ei ole nostettu syytteitä vielä tämän raportin kirjoittamishetkellä syyskuun lopussa 2014. Esitutkinta on kestänyt kohta kolme vuotta.

Verraten usein epäiltyinä puolustustarvikkeiden maastavientirikoksina tutkittujen tapausten esitutkintaa joudutaan rajoittamaan eli lopettamaan tutkinnanjohtajan esityksestä syyttäjän päätöksellä, koska oikeusapupyynnöihin ei saada vastauksia ulkomailta, eikä kaikkia esitutkintoja näin ollen saada suoritettua loppuun.

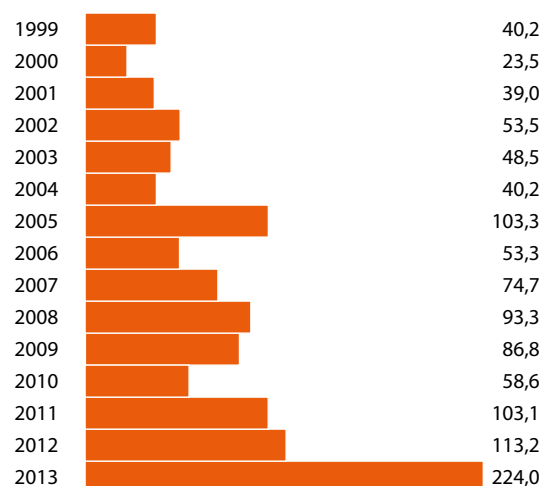
Tullin rikostutkinnalle voi olla esimerkiksi haasteellista selvittää ohjuslaivan mansaarelaisen varustamon tai tanskalaisen operaattorin Thorco Shippingin vastuunalaiset johtajat. Nämä tiedot tarvitaan pohdittaessa kuka on syyllinen aseiden luvattomaan kuljettamiseen. Myyjänä oleva Saksan valtio, ostaja Etelä-Korean valtio sekä ukrainalainen miehistö sen sijaan ovat tiedossa. Niitä ei kuitenkaan ole asetettu syytteeseen ja jos syytteet koskevat jatkossa vain kuljetusalan yrityksiä, on kauttakulun valvonta jäämässä kuolleeksi lakipykäläksi. YK:n asekauppasopimuksen kaikkein keskeisin ajatus oli saada kaikki aselastit, myös valtioiden omat, valvontaan. Ongelma ei ole se, etteivätkö myyjä ja ostajamaa tiedä niistä vaan se, etteivät mailman muut valtiot tiedä niistä.

Suomalainen asekauppa -kirjan mukaan tanskalaiselle Thorco Shippingille aseiden salakuljetamisesta epäiltyinä oleminen ei ole ensimmäinen kerta. Vuonna 1999 selvisi, että yhtiö kuljetti panssarivaunuja Puolasta EU:n asevientikiellon alaiseen Sudaniin. Mikään laki ei kieltänyt tanskalaisia yrityksiä tarjoamasta kuljetuspalveluita kahden EU:n ulkopuolisen (Puola ei vielä ollut jäsenmaa) maan välillä.

ASEKAUPPA- POLITIikka

EU:n osuus Suomen sotatuotteiden kokonaisviennistä on ollut laskeva vuodesta 2006 lähtien. Kuitenkin vuonna 2013 unionimaiden osuus nousi Ruotsin ajoneuvokaupan myötä 87 prosenttiin. Ilman sitä EU-maiden osuus olisi laskenut historiallisen alarajan 20 prosenttiin.

SOTATUOTEVIENTI 1999–2013

Sotatuoteviennin osuus sotilasliitto Naton jäsenmaihin laski alle 30 prosenttiin. Edellisen kerran Nato-maiden kohdalla näkyi viennis-

sä notkahdus vuosina 2001–2004. Sen jälkeen niiden osuus kokonaisviennistä on ollut noin 80–90 prosenttia. Tätä selittää muun muassa se, että osa Suomen vientimaista liittyi sotilasliittoon vuonna 2004. Yksi liittyneistä oli Puola, jonne samana vuonna alettiin viedä panssariajoneuvoja. Puolan osuus 2000-luvun sotatuoteviennistämme on noin viidennes. Samoin kävi Kroatian kohdalla. Panssariajoneuvokaupat alkoivat jo ennen maan Nato-jäsenyyttä, mutta valtaosa toimituksista ajoittui liittymisen jälkeisille vuosille.

Sotatuotteiden vientimaiden joukkoon on 2000-luvulla tullut lähes 30 uutta valtiota. Noin puolet uusista maista selittyy viennillä rauhanturva- ja avustusoperaatioiden käyttöön Afrikkaan. Toinen ryhmä on Itä-Euroopan uudet EU-maat, minkä lisäksi on myös yksittäisiä maita.

SaferGloben laatimien tilastojen perusteella on vaikea arvioida asevientipolitiikkaa. Valtiovallan kannassa uusiin asevientimaihin ei välttämättä ole tapahtunut muutoksia vaan uudet vientimaat voivat olla seurausta ulkomaankaupan globalisoitumisesta ja yritysten pyrkimisestä uusille markkinoille. Hyvin todennäköisesti EU:n vientipolitiikka on kuitenkin vaikuttanut myös ulkoministeriön kantoihin. Suomesta viedään sotatuotteita aiempaa useampiin maihin ja viennin taloudellinen merkitys on kasvanut.

LUPAVIRANOMAISET

Sotatuotteet	→	Puolustusministeriö
Sota-aseet ja ammuksut, yli 1 M€, ETA + maiden ulkopuolelle	→	Valtioneuvosto
Kaksikäyttötuotteet	→	Ulkoasiainministeriö
Kidutusvälineet	→	Sisäasiainministeriö
Siviiliaseet	→	Polisihallitus

HARMAA LISTA

Jokaisen tuonti- ja vientiluvan käsittelyn yhteydessä on arvioitava asekaupan vaikutusta Suomea sitovien sopimusten, kuten YK:n peruskirjan ja ihmisoikeuksien toteutumiseen. Sen lisäksi on tehtävä laajempi arvio, jossa pohditaan muun muassa, onko suunniteltu asekauppa osa alueellisia jännitteitä tai kilpavarustelua sekä, miten kaupan toteuttaminen ylipäättään edistää Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteiden toteuttamista. Arviointi on tehtävä sitä tarkemmin, mitä rauhattomampi asekaupan kumppanimaa on. Harmaassa listassa käymme aina läpi muutamia ajankohtaisia maita ja Suomen niiden kanssa harjoittamaa asekauppaa.

Myöntämättä jätetyt luvat

Sotatuotteille jätettiin myöntämättä yksi vientilupa, joka koski tarkka-ampujien TRG-22 kiväärien vientiä Egyptiin. Hakijat vetivät kesken lupaprosessin pois 12 hake-
musta.

Kaksikäyttötuotteille jätettiin myöntämättä neljä vientilupaa. Niistä kolme koski Kiinaa ja yksi Etelä-Afrikkaa. Tuoteryhmittäin tarkasteltuna kyse oli kaasunilmaisulaitteista ja tietoliikennelaitteista.

Venäjä

Sotatuotevienti Venäjälle jatkui kymmenen vuoden hiljaiselon jälkeen vuonna 2011. Tuolloin ja seuraavana vuonna sotatuotteita vietiin noin sadallatuhanella eurolla vuodessa. Vuonna 2013 vienti kasvoi miljoonaan euroon. Se selittyy pääosin panssarointilevyn viennillä pietarilaiselle sotilasajoneuvovalmistajalle.

Venäjälle vietiin myös erilaisia sotilasaseita niin yksityishenkilöille, viranomaisille kuin yrityksille jälleenmyytäväksi. Venäjän asevoimien ja sisäasiainministeriön erikoisjoukot arvostavat Nammo Lapua Oy:n valmistamia tarkka-ampujien erikoispatruunoita.

Ainakin osittain viranomaisten tekemien tarkka-ampujien ase- ja patruunahankintojen taustalla olivat Sotshin talviolympialaiset 2014. Niiden turvaamiseksi Kaukasian länsiosassa Krasnodarin sotilaspiirissä aloitettiin sotilasoperaatio jo, kun tieto olympialaisten järjestämisestä saatiin. Sitä on vaikea erottaa laajemmasta Kaukasuksen alueen epävakauudesta ja siellä käynnissä olevista konflikteista.

Intia

Huhtikuussa 2010 Suomen tuolloinen Puolustusministeri Jyri Häkämies teki Intiaan virallisen vierailun. Asialistalla oli eritoten puolustusmaterialiyhteistyö. Häkämiehen mukana oli 13 henkilön suuruinen liikemiesvaltuuskunta, joka oli tutustumassa Intian puolustussektorin suomalaisyrityksille tarjoamiin mahdollisuuksiin. Vastaavan vierailun Häkämies teki elokuussa 2010 Arabiemiraatteihin. Lisäksi Häkämies osallistui helmikuussa 2011, Arabikevään alussa, puolustusalan IDEX-tapahtumaan Arabiemiraateissa.

Vuosina 2007–2014 Suomen puolustusministeriöllä oli kahdenkeskisiä vierailuja EU- ja NATO-alueen ulkopuolisten, etenkin voimakkaasti varustautuvien Aasian valtioiden kanssa. Intian ohella vierailuilta nousivat Indonesia, Singapore, Kiina ja Vietnam. Osaltaan vierailut ovat normaalia valtioiden välistä kanssakäymistä, mutta ne kertovat myös halusta tiivistää maanpuolustusalan yhteistyötä. Ne saattavat myös ennakoida asekauppoja.

Intia on esimerkki siitä, millaisia riskejä ja mahdollisuuksia kehittyvien maiden tai konfliktialueilla sijaitsevien maiden kanssa käytävään asekauppaan liittyy. Huonosti harkitut tai toteutetut kaupat saattavat vaarantaa maiden taloudellista kehitystä, alueellista vakautta, ihmisoikeuksia tai oikeusvaltiokehitystä.

Geopoliittisesti 1,2 miljardin asukkaan Intia on merkittävä nouseva valtio, jonka kanssa etenkin Yhdysvallat on rakentanut strategista kumppanuutta läpi 2000-luvun. Maailman suurimpana demokratiana Intia on houkutteleva yhteistyökumppani myös EU-maille.

Intian vaurastumisella ja varustautumisella on kääntöpuolensa. Nopea talouskasvu ei ole ottanut mukaansa köyhimpiä vaan jättänyt heidät entistä enemmän jälkeensä. Tuloerojen kasvu on ollut nopeaa. Samalla Intiassa on enemmän aliravittuja lapsia kuin Saharan eteläpuolisessa Afrikassa.¹⁰³

Äärimmäisessä köyhyydessä, eli alle 1,25 dollarilla päivässä, elää 21,9 prosenttia intialaisista. Luku on tosin ollut laskusuunnassa viime vuosina.¹⁰⁴

Maan laaja-alainen köyhyysongelma ei ole estänyt Intiaa kehittämästä omaa aseollisuuttaan sekä investoimasta miljardeja euroja suurten asejärjestelmien tuontiin. Vuosina 2010–2012 Intia oli Tukholman kansainvälisen rauhantutkimusinstituutin SIPRI:n mukaan maailman suurin ase-tuoja.¹⁰⁵

Vuonna 2013 se laski vesille ensimmäisen itse rakentamansa lentotukialuksen nimeltään INS Vikrant, ja liittyi siten seitsemäntenä lentotukialuksia rakentamaan kykenevien valtioiden joukkoon. Samanaikaisesti Intia on neuvotellut Ranskan kanssa 126 Rafale-hävittäjän ostamisesta. Intia on myös suunnitellut yhteisesti Venäjän kanssa viidennen sukupolven hävittäjälentokonetta vuodesta 2007 lähtien.

Intia kuuluu kehitysapua vastaanottaviin maihin. Suomi on kanavoinut kehitysapua Intiaan pääasiallisesti kansalaisjärjestöjen kautta. Kehitysavun rahallinen arvo vuosina 2006–2013 on vaihdellut vuosittain noin miljoonan ja viiden miljoonan euron välillä.¹⁰⁶

Finpro mainostaa sivuillaan, että asevoimiaan modernisoiva Intia tarjoaa myös suomalaisyrityksille mahdollisuuksia. Maassa on kysyntää esimerkiksi kylmien olosuhteiden osaamiselle.¹⁰⁷

Suomen sotatuotevienti Intiaan on kokonaisuudessaan pientä, ja enimmäkseen se on koostunut suojavälineistä ja mastojärjestelmistä. Vuosiarvoltaan sotatuotevienti on ollut vuosina 2008–2012 alle 10 000 euron luokkaa. Lisäksi Vaisala Oy on vienyt 2000-luvulla yli 20 miljoonan euron arvosta tykistön ballistisia säähavaintoasemia, sääluotaimia ja ilmavoimien lentokenttien sääolosuhteiden havainnointiin tarkoitettuja laitteita. Silloisen puolustusministeri Elisabeth Rehnin aikoinaan tekemän päätöksen mukaan ballistisilta tykistön säähavaintolaitteilta ei vaadita puolustustarvikkeiden vientilupaa. Intian asevoimat operoi eri puolilla maata suomalaisten säähavaintoasemien avulla.

Intian varustautumista seurataan etenkin naapurimaa Pakistanissa, jonka kanssa Intia on ollut vuodesta 1947 lähtien yhtäjaksoisessa konfliktissa Kashmirin alueen hallinnasta. Konflikti on leimahtanut avoimeksi sodaksi kolmesti. Molem-

millä mailla on ydinaseita. Ne tulittavat toisiaan aika ajoin rajan ylitse tykistöllä, viimeksi heinäkuussa 2014. Intialla on myös pitkään jatkuneita rajakiistoja Kiinan kanssa.

Vietävästä materiaalista riippuen sotatuotevienti vaikuttavat myös maan sisäisiin konflikteihin. Niistä merkittävimmät ovat Koillis-Intian osavaltioissa ja Kashmirissa, joissa hallitus taistelee kapinallisryhmittymiä vastaan. Näissä konflikteissa sekä hallituksen turvallisuusjoukot että kapinallisryhmittymät ovat syllistyneet mittaviin ihmisoikeusloukkauksiin. Asevienti ovat vähintään hiljainen hyväksyntä hallituksen turvallisuusjoukkojen järjestelmälliselle mielivallalle.

Suuret asekaupat vaarantavat Intian oikeusvaltion kehityksen korruptioalttiutensa vuoksi. Esimerkiksi elokuussa 2014 Intia jäädettiin korruptiotutkimusten vuoksi italialaisen Finmeccanica-yhtiön kanssa vuonna 2010 solmitun helikopterikaupan toteuttamisen.¹⁰⁸ Suomessa tunnetuin tapaus lienee 80-luvun Bofors-skandaali, jossa ruotsalainen Bofors-yhtiö jäi kiinni laajamittaisesta lahjonnasta Intian kenttätykistön tarjouskilpailun voittamiseksi.

Suomen puolustusministeriön toimiminen vienninedistäjänä herättää myös kysymyksiä. Puolustusministeriö vastaa Suomessa sotatuotteiden hankinnasta ja on siten myös läheisissä suhteissa kotimaisen sotateollisuuden kanssa. Saman ministeriön toimiminen myös vientilupaviranomaisena ja vienninedistäjänä näyttää ulospäin oudolta. Intressikonfliktin vaara näiden eri roolien välillä on suuri.

”Suomen maine neutraalina ja puolueettomana maana tekee suomalaisyritysten tarjoamasta kiinnostavan intialaisen toimijan silmissä” Finpro:n suomalaisille yritysille tarkoitettu Intian sotatuotemarkkinamahdollisuuksia esittelevä materiaali¹⁰⁹

Brunei

Uutena maana merkittävien asevientimaiden joukkoon nousi Brunein sulttaanikunta. Maan merivoimat hankkivat saksalaiselta Lurssenilta neljä PV 80-vartiolaivaa, joilla korvattiin yli 30 vuotta vanhat alukset. Yhden tallaisen Darussalam-luokan vartiolaivan apuveneeksi hankittiin Suomesta C-1101 partiovene. Vastaavanlaisia noin 11 metriä pitkiä hytillisiä kovapohjaisia kellukeveneiä käyttävät esimerkiksi useiden eri maiden rannikkovartiostot, poliisit ja pelastusviranomaiset. Bruneiin vietiin Suomesta edellisen kerran sotatuotteita vuonna 2000.

Brunei kertoi kesällä 2014 hankkivansa samalta loviisalaiselta valmistajalta C-950 erikoisoperaatioveneiä noin kahdella miljoonalla eurolla. Brunei ei julkistanut hankittavien veneiden lukumäärää. Yhtiön mukaan sen 9,5 metriset erikoisoperaatiovenet ovat useiden valtioiden merivoimien, merijalkaväen ja erikoisjoukkojen käytössä ympäri maailmaa. Veneiden toimitukset alkavat vuoden 2014 loppupuolella, kertoi yhtiön toimitusjohtaja Jane-sotilasaikakauslehdelle. Lehden mukaan on epäselvää, aikooko Brunei käyttää veneitä Darussalam-luokan vartiolaivoissa vai yleisemmin merivoimien palveluksessa.

Minne Suomesta vietiin aseita?

Mihin suuntaan maailman asekauppa kehittyi?

Miten asevalvonta ja aseidenriisunta edistyi?

Tilaamalla johtavan kotimaisen tietopakettin pysyt ajan tasalla.

TUE ASEVALVONTAA – TILAA SUOMEN ASEVALVONTARAPORTTI

✂ ----- leikkaa tästä ja tiputa postilaatikkoon -----

Kyllä kiitos,

- Liityn SaferGloben henkilökannatusjäseneksi ja teen Suomen asevalvontaraportin kestotilauksen yhteishintaan 49 €.
- Tilaan Suomen asevalvontaraportin kestotilauksen hintaan 18 €.

Vastaanottaja maksaa postimaksun
Mottagaren betalar portot

NIMI

OSOITE

POSTINUMERO JA POSTITOIMIPAikka

SÄHKÖPOSTI

SaferGlobe Finland ry
Tunnus: 5020692

00003 VASTAUSLÄHETYS

Tilauksen voi tehdä myös verkkokaupassamme holvi.com/shop/saferglobe tai sähköpostitse osoitteeseen toimisto@saferglobe.fi.
Osoitteenmuutokset sähköpostitse. Ajantasaiset tilausehdot ja -hinnat sekä rekisteriselosteen löydät verkko-osoitteesta www.saferglobe.fi.

Pasifistinen turvallisuuspolitiikan asiantuntija

Asetarkastajat

Kiitämme Suomen asevalvontaraportin tutkimus- ja julkaisutyötä ilmoituksin ja asetarkastaja-tukipaketein tukeneita tahoja. Raportin julkaisu on mahdollista ainoastaan niiden avulla. Ilmoituksia ja tukipaketteja voi tiedustella SaferGlobelta (puh. 040 778 8523 tai toimisto@saferglobe.fi).

Kiitämme myös Helsingin Aurinkolahden peruskoulun kahdeksannella luokalla ollutta Vertti Karista, joka osallistui laskemalla ja luokittelemalla kaksikäyttötuotteiden vientilupatiedot tutustuessaan työelämään Suomen Rauhanliitossa keväällä 2014.

Sanasto ja lähteet

Lisätietoja keskeisestä termistöstä ja raportin taustalla olevasta metodologiasta sekä tietolähteistä voi lukea laatuselosteesta. Se löytyy verkko-osoitteesta www.saferglobe.fi > julkaisut > asevalvontaraportti. Samasta osoitteesta löytyy myös raportin lähdeluettelo.

9 772342 344005 >

into

Rauhanpokkarit!

Eva Isaksson (toim.):

MAAILMA ALBERT EINSTEININ SILMIN – Kirjoituksia rauhasta, tieteestä ja yhteiskunnasta

Kirja sisältää radikaaleja ja mukaansatempaavia kirjoituksia, joissa on läsnä 1900-luvun käänteentekevä historia. Teos sisältää myös Einsteinin ja Sigmund Freudin kuuluisan kirjeenvaihdon. **5 € (ovh 9 €)**

Leo Tolstoi:

OMATUNTOJA – Kirjoituksia rauhasta ja kansalais-totelemattomuudesta

Tolstoin omatunto puhuu rauhan, kristillisten hyveiden, rehellisyyden ja oikeudenmukaisuuden puolesta. **5 € (ovh 10 €)**

Gene Sharp:

VÄKIVALLATTOMUUS

Tiivis tutkimukseen perustuva tietokirja väkivallattomuudesta ja opas käytännön toimintaan. **6 € (ovh 7 €)**

Elli Kytömäki (toim.):

EI YDINASEILLE! – Suomalaisen aktivismin historia

Ei ydinaseille! – Suomalaisen aktivismin historia on kunnianosoitus kotimaiselle rauhan keskustelulle. **6 € (ovh 7 €)**

Bertha von Suttner:

ASEET POIS!

Vuonna 1889 ilmestynyt *Aseet pois!* -teos on eräs kaikkien aikojen sodanvastaisimmista kirjoista. **8 € (ovh 9 €)**

Kaikki pokkarit yhteishintaan 25 €!

LE MONDE diplomatique & NOVAJA GAZETA

Le Monde diplomatique & Novaja Gazeta on 48-sivuinen, maailmanpoliittinen aikakauslehti, joka ilmestyy suomeksi kuusi kertaa vuodessa. Kestotilaus 30 €, määräaikainen tilaus 34 €/6 nroa.

Tilaa nyt, kestotilaajana saat tilaajalahjaksi valitsemasi rauhanpokkarin!

Tilaa myynti@intokustannus.fi tai 040 179 5297. Hintoihin lisätään toimituskulut 3 €